

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra policejních činností

Trestná činnost cizinců na území České republiky v návaznosti na nelegální migraci

Bakalářská práce

Immigration related criminality of foreigners within the territory of the
Czech republic

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Miloslav Smetana

AUTOR PRÁCE

Lukáš Wagner

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 20. února 2022

.....

Lukáš Wagner

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu bakalářské práce, JUDr. Miloslavu Smetanovi, za jeho věcný přístup a čas, který mi v rámci konzultací věnoval. Stejně tak bych chtěl poděkovat za pomoc mým kolegům z Odboru cizinecké policie Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy za cenné praktické zkušenosti v problematice.

ABSTRAKT

Bakalářská práce v úvodu teoreticky vymezuje legální a nelegální migraci a její dynamiku. Z hlediska etiologie trestné činnosti cizinců zkoumá migrační trendy a jejich typické projevy. Následuje vlastní analýza trestných činů přímo související s nelegální migrací, kdy vybrané skutkové podstaty dává do souvislosti s oblastí, kterou má chránit, popisuje je z kriminologického pohledu, z hlediska rozsahu a dynamiky, popisuje vybrané možnosti metodiky jejich odhalování a vyšetřování a krátce nastiňuje možnosti kontroly související kriminality. V závěrečné části práce upozorňuje na aktuální bezpečnostní hrozby z tématu vyplývající a popisuje vybrané formy a nástroje kontroly kriminality v národním i unijním měřítku.

KLÍČOVÁ SLOVA

cizinci, nelegální migrace, kriminalita, kriminologie, kontrola kriminality, bezpečnostní hrozby,

ANNOTATION

The bachelor thesis theoretically defines legal and illegal migration and its dynamics. From the point of view of the etiology of foreigner's criminal activity, it examines migration trends and their typical signs. The following is the analysis of crimes related to illegal migration, where it relates selected crimes to the sphere of their protection, describes their criminology, in terms of scope and dynamics, describes selected investigation and detection methodologies and briefly outlines options for controlling related criminality. In the final part, it draws attention to current security threats arising from the topic and describes selected forms and tools of control on a national and EU scale.

KEYWORDS

foreigners, illegal migration, criminality, criminology, criminality control, safety threats

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 Teoretický základ migračních jevů	9
2.1 Oprávněný pobyt na území	9
2.2 Nelegální migrace	14
2.3 Možnosti hodnocení objemu migrace	15
2.4 Důvody a příčiny migrace, migrační trendy.....	16
3 Analýza trestné činnosti cizinců	20
3.1 Metodologie	20
3.1.1 Zdroje vstupních údajů	21
4 Etiologie trestné činnosti cizinců	24
4.1.1 Problematika latence trestné činnosti	25
4.1.2 Obecná trestná činnost cizinců.....	25
4.2 Trestná činnost vázaná na nelegální migraci.....	26
4.2.1 Kriminální forma neoprávněného vstupu a pobytu na území.....	27
4.2.1.1 Neoprávněný vstup na území.....	27
4.2.1.2 Pobyt v rozporu s rozhodnutím o vyhoštění	28
4.2.2 Kriminalita páchaná za účelem legalizace pobytu	34
4.2.2.1 Uvádění účelových údajů při žádosti o pobyt	34
4.2.2.2 Padělání, pozměnění, dokladů a listin.....	37
4.2.2.3 Zneužití cizí totožnosti.....	42
4.2.3 Kriminalita s cílem zisku z nelegální migrace	46
4.2.3.1 Převaděčství	46
4.2.3.2 Neoprávněné zaměstnávání	50
4.2.3.3 Obchod s lidmi.....	55
5 Národně-bezpečnostní aspekty migrace a související kriminality	58
5.1 Bezpečnostní hrozby.....	58

6 Vybrané prostředky kontroly kriminality	63
6.1 Prostředky vnitřní bezpečnosti	64
6.2 Prostředky bezpečnostní politiky unie	65
7 ZÁVĚR.....	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
SEZNAM PŘÍLOH	73
PŘÍLOHY PRÁCE	74

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ARO	<i>Asset Recovery Offices</i> , síť orgánů k problematice zajišťování výnosů z trestné činnosti
CARIN	<i>Camden Asset–Recovery Inter-Agency Network</i> , síť orgánů pro spolupráci v oblasti finanční kriminality
CIS	cizinecký informační systém
ČSÚ	Český statistický úřad
EES	<i>Entry/exit system</i> , systém evidence vstupu a výstupu.
ENO	evidence nežádoucích osob
ESSK	evidenčně statistický systém kriminality
ETIAS	<i>European Travel Information and Authorisation System</i> , evropský systém pro cestovní informace a povolení
EURODAC	<i>European Dactyloscopy</i> , systém pro srovnání otisků prstů žadatelů o azyl a některých kategorií ilegálních přistěhovalců
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu
PATROS	informační systém pátrání po osobách
SIRENE	<i>Supplementary Information Request at the National Entry</i> , pracoviště systému schengenské spolupráce
SIS II	<i>Schengen information system</i> , schengenský informační systém druhé generace
SKPV	služba kriminální policie a vyšetřování
TSK	takticko statistická klasifikace
ÚOKFK	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality
ÚSKPV	Úřad služby kriminální policie a vyšetřování
VIS	vízový informační systém

1 ÚVOD

Za minulého politického režimu byl v České republice za trestný čin považován jak neoprávněný vstup na území státu, tak překročení státní hranice na jiném místě, než na hraničním přechodu. Oba způsoby neoprávněného přechodu byly shodně označovány jako narušení a byly stíhány jako trestný čin vniknutí na území republiky podle § 110 trestního zákona¹ s trestní sazbou od 6 měsíců do 3 let. Kromě toho bylo trestně stíháno i nedovolené opuštění republiky podle § 109 trestního zákona vztahující se i na nedovolené setrvání v cizině a s trestní sazbou od šesti měsíců do 5 let. Následky kriminalizace politicky motivované migrace vlastních občanů negativně ovlivnily jejich životy na dlouhé desítky let a dá se říci, že ovlivnily i vývoj porevoluční legislativy. O šedesát let později je situace diametrálně odlišná a migrace je skloňována jak pozitivně - jako příležitost a možnost rozvoje vlastního obyvatelstva v prostředí globalizované společnosti a mezinárodní hospodářské soutěže - tak i negativně, ve smyslu bezpečnostní hrozby v důsledku masivního přílivu cizích státních příslušníků, snížení bezpečnosti a omezení možností státní kontroly. Kromě kriminality, kterou cizinci páchají na území České republiky z jiných pohnutek, se budu v této práci soustředit na kriminální stránku nelegální migrace jako takové. Tedy trestnou činnost, která je páchána za účelem neoprávněné migrace, která ze způsobu takové migrace vyplývá, či která plodí z nelegální migrace neoprávněné zisky. Prvním okruhem otázek, na který by měla tato práce nepřímo odpovědět, je, zda v důsledku narůstající nelegální migrace stoupá kriminalita s ní spojená. K úspěšnému zodpovězení se však musíme i ptát, nakolik je represe nelegální migrace otázkou trestně právní. Tedy zda je v současné době postih závažných forem a projevů nelegální migrace otázkou správní nebo trestněprávní - zda stát preferuje správní trestání nebo kriminalizaci migrace.

¹ Zákon č. 141/1961 Sb., *trestní zákon*, ve znění k 1. 1.1962.

2 TEORETICKÝ ZÁKLAD MIGRAČNÍCH JEVŮ

Pro analýzu trestné činnosti cizinců související s *nelegální migrací* je nezbytné tento pojem vymezit. Z hlediska motivace pachatelů a etiologie související kriminality je vhodné shrnout faktory zakládající u migrujících cizinců rozhodnutí opustit svou vlast a migrovat do České republiky (a Schengenského prostoru) a zároveň faktory ovlivňující jejich rozhodnutí postupovat legálně anebo v rozporu s právním řádem hostitelských či tranzitních zemí. Za tímto účelem je zároveň třeba okrajově analyzovat i příslušnou národní legislativu upravující formy pobytu cizinců včetně legislativy Evropské unie. Pro názornost je vhodné charakterizovat migrační trendy nejsilněji zastoupených diaspor spolu s faktory ovlivňujícími způsob migrace jednotlivých etnik.

2.1 OPRÁVNĚNÝ POBYT NA ÚZEMÍ

Oprávnění k pobytu na území České republiky může cizinec nabýt řadou způsobů, kdy spíše než popsat proces nabytí pobytového titulu, je cílem práce charakterizovat vztah určité formy pobytu k různým druhům trestné činnosti. Z rozdílů v postavení cizinců dle délky pobytu na území cizího státu – kdy na jedné straně stojí trvale pobývajícím cizinec, žijícím zde prakticky celý život, a na straně druhé krátkodobá návštěva cizí země² – vychází i základní rozdělení pobytu na území na trvalý a přechodný

Účelem **trvalého pobytu** je trvalé usídlení cizince na území státu, který získává zejména právo neomezeného vstupu a návratu na území státu a klade na cizince menší nároky v otázkách hlášení pobytu, prokazování prostředků k pobytu a dalších. Nabývá jej zejména nepřerušným oprávněným pobytem na území státu po dobu pěti let, rodinnou příslušností k trvale pobývajícím cizinci a za některých zákonem vymezených výjimek. K řízení o žádosti je příslušný Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Ukončit trvalý pobyt je možné jen na základě dlouho trvajícího opuštění státu, závažného narušení

²POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-907-6, s. 81.

veřejného pořádku nebo bezpečnosti státu. Na území jiného členského státu může cizinec bez dalších povinností pobývat nejvýše 90 dní.

Dlouhodobý pobyt je povolení k přechodnému pobytu na dobu delší než 90 dní, vydávané Odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra za specifickým účelem (zaměstnání, podnikání, studium, sloučení rodiny a další). Žádost o něj může mj. podat cizinec pobývajícím na území na základě víza k pobytu delšímu než 90 dní, pokud trvá stejný účel pobytu. O vízum také mohou žádat manželé cizince s povoleným pobytem na území a nezletilé nezaopatřené děti. O dlouhodobý pobyt může dále požádat cizinec s trvalým pobytem na území jiného členského státu, pokud na území hodlá pobývat déle než 3 měsíce. Při neplnění účelu pobytu (skončení zaměstnaneckého poměru, ukončení studia, rozvod manželství...) lze pobyt ukončit. Vyhostit osobu lze na základě závažného narušení veřejného pořádku nebo bezpečnosti státu. Kromě toho lze dlouhodobý pobyt zrušit (nebo nepovolit) v případě, že byl cizinec pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin a to i v případě pobytu za účelem sloučení rodiny³.

Národní vízum (vízum k pobytu nad 90 dní nebo také vízum typu D) je oprávněním k přechodnému pobytu delšímu, než na 90 dní, vydávané za konkrétním účelem Odborem azylové a migrační politiky MV. K zaměstnání lze takové vízum vydat pro účely zaměstnání sezónního nebo jako mimořádné pracovní vízum, kdy musí k žádosti přikládat i povolení k zaměstnání ze strany Úřadu práce, doklad o zajištění ubytování a další náležitosti a jeho platnost je nejvýše 1 rok. Vízum se také vydává cizinci za účelem převzetí povolení k dlouhodobému pobytu nebo podání žádosti o něj s platností nejvýše 6 měsíců. Platnost víza zaniká právní mocí (vykonatelností) rozsudku o uložení trestu vyhoštění nebo rozhodnutím o správním vyhoštění.

Jednotné Schengenské vízum (vízum typu C, vízum do 90 dnů) je vydáváno zastupitelskými úřady v souladu s přímo použitelným předpisem Evropského

³ MOUDRÝ, O. Otázka posouzení přiměřenosti správních rozhodnutí ve věcech dlouhodobých pobytů trestně stíhaných občanů třetích zemí. In: Ročenka uprchlického a cizineckého práva . Eds. Dalibor Jílek a Pavel Pořízek. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2018, s. 542-554. ISBN 978-80-87949-91-7.

společenství⁴, který stanovuje jeho jednotnou podobu, požadavky na způsob žádosti o něj nebo důvody pro jeho neudělení či zrušení. Na jeho základě je cizinec oprávněn na území členských států pobývat přechodně nejvýše po dobu tří měsíců v každém šestiměsíčním období v době platnosti víza a to zejména za účelem turistiky, školení, studia, sportu nebo vědecké činnosti nebo z jiných osobních důvodů. Za tímto účelem předkládá cizinec při žádosti o vízum zejména finanční prostředky, zdravotní pojištění a doklady prokazující účel cesty (doklad o zajištěném ubytování atd.) Jednotné schengenské vízum jej však neopravňuje k zaměstnání ani jiné výdělečné činnosti. Vízum - z podstaty jeho vymezení unijním právem – opravňuje ke vstupu do všech členských zemí bez rozdílu (za podmínek vyplývajících z národní legislativy – zejména povinnost hlášení místa pobytu, prokazování zdravotního pojištění a prostředků k pobytu), kdy zastupitelský úřad příslušný pro podání žádosti cizinec volí podle hlavního účelu cesty. Vízum lze územně omezit výčtem členských států, pro které neplatí (zejména na základě označení za nežádoucí osobu konkrétním státem).

O **letištní průjezdní vízum** (vízum typu A) musí žádat cizinci uvedení v příloze vízového kodexu nebo cizinci těch zemí, jimž tuto povinnost uloží členský stát v důsledku podstatného nárůstu nelegální migrace. Jedná se zejména o opatření k zamezení možnosti hromadně zneužívat lety s mezipřistáním na území členského státu, kde by cizinci žádali o azyl s cílem obcházet běžnou azylovou proceduru.

Pobyt bez víza je přiznán občanům třetích zemí, na které se vztahuje přímo použitelný předpis Evropského společenství⁵ a které jsou tímto předpisem vymezeny v jeho příloze. Cizinec bez vízové povinnosti je oprávněn pobývat na území členských států po dobu tří měsíců v jakémkoliv šestiměsíčním období za podmínky, že splňuje podmínky stanovené v příloze (např. v případech občanů Ukrajiny nebo Moldavska toto právo omezuje na držitele biometrických cestovních pasů). Vztahují se na ně stejné povinnosti z hlediska zajištění

⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. 7. 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex) v posledním znění.

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. 11. 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni v posledním znění.

ubytování, prostředků a uzavření zdravotního pojištění, jako na držitele jednotného schengenského víza. Vstup a pobyt cizince však není veden v žádné evidenci (vyjma národních databází hraničních států unie o překročení vnější hranice, jejichž poskytování v rámci policejní spolupráce je limitováno) a proto objem takové migrace nelze účinně sledovat.

Vzhledem k tomu, že Česká republika uzavřela před vstupem do EU řadu dohod s jednotlivými státy o vzájemném uznávání cestovních pasů pro bezvízový styk, jsou tyto **bilaterální smlouvy** stále jedním z pramenů cizineckého práva, i když řada z nich se týká především uznávání bezvízového styku členů diplomatických misí. Cizinec pak pobývá na území přechodně bez víza za obdobných podmínek jako v předchozím bodě.

Bez víza mohou dále na území České republiky pobývat **držitelé povolení k pobytu nebo víza nad 90 dní vydaných jiným členským státem**, pokud jejich pobyt na našem území nepřekročí 3 měsíce v každém šestiměsíčním období. Z pohledu kontroly nelegální migrace je co do objemu zneužití nejmarkantnější situace s polskými vízy vydávanými Ukrajinčům nebo povoleními k pobytu na území Itálie nebo Španělska, vydávanými migrantům z Afriky a Blízkého východu, jejichž 90denní pobyt na území je prakticky nemožné prokázat.

K vyhoštění přechodně pobývajícího cizince lze přistoupit v případech, kdy by představoval riziko pro bezpečnost státu nebo pro důvodné nebezpečí narušení veřejného pořádku, v případě předložení padělaného nebo cizího dokladu při kontrole, pobývá-li na území bez cestovního dokladu nebo oprávnění k pobytu, při překročení hranice v úkrytu nebo vyhnutí se hraniční kontrole, v případě uvádění nepravdivých informací v řízení o pobytu nebo v případě, že cizinec opakovaně porušuje důležitý právní předpis nebo maří výkon soudních a správních rozhodnutí. Kromě toho lze cizince vyhostit v případě, že je na území neoprávněně zaměstnán nebo bez povolení provozuje výdělečnou činnost nebo takového cizince zaměstná či zaměstnání zprostředkuje, neprokáže-li

stanovenou dobu pobytu bez víza nebo na krátkodobé vízum, nebo v případě rizika zavlčení infekčního onemocnění⁶.

Zvláštní postavení mají z hlediska pobytu **žadatelé o jednu z forem mezinárodní ochrany**. Jejich pobyt na území vychází ze zákona o azylu, kdy po zahájení řízení odevzdávají cestovní doklad výměnou za průkaz žadatele o azyl. Vzhledem k nárůstu počtu žádostí o azyl se proti dřívějším zvyklostem již žadatel nemusí zdržovat v uprchlickém zařízení, ale je za zákonných podmínek oprávněn vykonávat i výdělečnou činnost. Po dobu žádosti však bez odebraného cestovního pasu nesmí cestovat do třetích zemí a stejně tak nemá oprávnění cestovat do jiných členských států, které by jej v souladu s návratovými mechanismy předaly zpět do České republiky. Důvody vylučující udělení mezinárodní ochrany jsou taxativně vymezeny na spáchané závažné zločiny proti míru, lidskosti nebo závažné činy upravené mezinárodními dokumenty a představuje-li cizinec nebezpečí pro bezpečnost státu. Odnětí azylu je možné v případě pravomocného odsouzení za zvlášť závažný zločin představující nebezpečí pro bezpečnost státu, odnětí doplňkové ochrany je podmíněno již dopuštěním se zvlášť závažného zločinu. Není-li však možné cizince vrátit do země původu (tato cizince odmítá převzít, nebo mu v zemi původu hrozí nebezpečí), je pro tyto překážky ve vycestování možné mu udělit přechodný nebo dlouhodobý pobyt na základě jeho strpění na území. Úspěšným žadatelům o azyl je přiznána mezinárodní ochrana ve formě trvalého pobytu.

Specifickou skupinou všech výše uvedených jsou **cizinci, jejichž pobyt byl z různých důvodů ukončen**, zrušena platnost jejich víza nebo povolení k pobytu a tito proti takovému rozhodnutí podali opravný prostředek. Je-li tento podán v zákonné lhůtě a formálně správným způsobem, je jim v rámci přezkumného řízení zpravidla přiznána fikce pobytu (podání má odkladný účinek). Následný postup je ale v době odvolání plně závislý na rozhodnutí nadřízeného orgánu (orgánů) a při současném objemu legální a nelegální migrace a související administrativy značně prodlužuje dobu, po kterou cizinec na území dále oprávněně pobývá. Podobná situace vyplývá i z povahy postavení

⁶ § 119 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

žadatele o azyl, který v případě účelové žádosti využívá všech dostupných opravných prostředků k prodloužení doby setrvání a žádosti podává opakovaně.

Občané států Evropské unie požívají práva na volný pohyb v zemích unie. Formu pobytu dělí směrnice do tří skupin⁷, kdy občan unie pobývající na území do 90 dnů nepodléhá prakticky žádným formálním povinnostem⁸ vyjma nutnosti mít platný doklad totožnosti⁹. Pobyt nad 90 dní již podléhá určitým formálním požadavkům s důrazem, aby pobyt cizince nebyl nepřiměřenou zátěží pro sociální systém hostitelského státu. Trvalý pobyt cizince je vázán zejména na nepřetržitý pobyt na území státu po dobu pěti let. Volný pohyb občanů EU může být omezen pouze v případech ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti státu nebo ochrany veřejného zdraví.

2.2 NELEGÁLNÍ MIGRACE

Nelegální migraci na území České republiky lze dělit zejména podle způsobu vzniku neoprávněného pobytu a podle cíle migračního toku.

Nedovolené překročení státní hranice

Podstatou je samotné překročení vnější hranice schengenského prostoru bez pobytového oprávnění. Z pohledu bezpečnostních věd a analýzy spojené kriminality je navíc nezbytné rozlišit tento způsob migrace podle zamýšlené cílové destinace. Vzhledem ke zrušení ochrany vnitřních hranic v důsledku aplikace Schengenských aquis připadá *teoreticky* uvedený způsob nelegální migrace v úvahu pouze při překročení vnější schengenské hranice na jednom z mezinárodních letišť nebo v případě dočasného znovuzavedení ochrany státních hranic rozhodnutím vlády.

Tranzitní migrace

Jedná se o specifický případ nedovoleného překročení vnější hranice schengenského prostoru mimo území České republiky, kdy cílová destinace se

⁷ POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-907-6.

⁸ Čl. 5 a čl. 6 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. 4 2004, *o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států*, v posledním znění.

⁹ § 93 odst. 2 z.č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*, v posledním znění stanovuje navíc i povinnost do 30 dní ohlásit místo pobytu na území, předpokládá-li se pobyt delší než 30 dní.

nachází rovněž mimo její území. Vzhledem k její přirozené latenci se tak stává národní otázkou až v případě jejího odhalení či neplánovaného cíle cesty dopravního prostředku na našem území.

Porušování pobytového režimu

Spočívá v oprávněném vstupu na území nebo formálně legálním způsobu získání pobytového titulu, kdy však osoba neplní účel a podmínky pobytu na území (např. vstup na základě turistického víza za účelem zaměstnání) nebo pobytové oprávnění získala na základě nepravdivých údajů v řízení o udělení pobytu či víza (např. účelové prohlášení cizince za partnera, kdy tento dále s osobou již nežije).

Překročení doby pobytu

Je porušením pobytového režimu svého druhu, tedy porušením podmínky pobývat na území (a tedy jej i opustit) v době platnosti pobytového titulu. Nejtypičtější formou je překročení doby bezvízového styku (v současné době vyznačovaného pomocí přechodových razítek na hraničním přechodu), kdy rozšíření tohoto fenoménu vyplývá v praxi zejména z neznalosti způsobu započítávání doby pobytu cizince jinými kontrolními orgány, než pracovníky cizinecké policie. Dalšími jsou například kombinace víza a bezvízového styku nebo různé formy zakrytí neoprávněného pobytu. A to formou legálního opatření (změna jména, opatření druhého, biometrického, cestovního pasu po vyčerpání víza v běžném cestovním pasu) nebo způsobem neoprávněným (zásah do víza, přechodových razítek, opatření padělku). Krajní formou je pak pobyt v rozporu s rozhodnutím o ukončení pobytu (povinnosti opustit území) nebo rozhodnutím o vyhoštění.

2.3 MOŽNOSTI HODNOCENÍ OBJEMU MIGRACE

Počet legálně pobývajících cizinců na území České republiky je evidován prakticky pouze co do počtu cizinců k pobytu na území ČR nějakým způsobem registrovaných. Kvantitativně lze tedy vyjádřit počet cizinců s vydaným dlouhodobým vízem, některou z forem povolení k pobytu a registrovaných občanů Evropské unie. Poslední vhodné dostupné údaje (příloha 1: graf 1 a 2) hovoří o 593,4 tis. registrovaných cizinců v roce 2019, (98,1% těchto cizinců

s pobytem delším, než 1 rok), což představuje meziroční přírůstek 29 tisíc osob oproti předchozímu roku. Největší zastoupení mají na našem území občané Ukrajiny (145,2 tis.), Slovenska (121,3 tis.) a Vietnamu (61,9 tis.). Do takového objemu nejsou započítány počty přechodně pobývajících občanů Evropské unie, držitelů povolení k pobytu jiných členských států, cizinců nepodléhajících vízové povinnosti, držitelů krátkodobých víz, nelegálně pobývajících cizinců a podobně. Je přitom nutné uvést, že cizinci pobývající na našem území krátkodobě představují zásadní množinu legálně pobývajících osob co do objemu a trvalosti jevu, který je obtížné (ne-li nemožné) dovodit.

Nelegální migrace je ze své podstaty latentní a odhady jejího objemu vychází prakticky pouze z údajů činnosti cizinecké policie (příloha 1: graf 3 a tabulka 4). Realita o aktuálním počtu neoprávněně pobývajících cizinců je však od zjištěných případů podstatně vzdálena a je spíše otázkou tvorby analytického modelu, který ovlivňuje řada často velice turbulentních vlivů (politická rozhodnutí na národní a unijní úrovni, náhlý vznik významných push faktorů, změna legislativy a další). Údaje o počtech případů zjištěných jednotlivými odbory a inspektoráty cizinecké policie jsou centralizovány na Ředitelství služby cizinecké policie, ze kterých vycházejí i oficiální statistiky.

2.4 DŮVODY A PŘÍČINY MIGRACE, MIGRAČNÍ TRENDY

Různé důvody pro emigraci, různou míru motivace pro trvalou imigraci (resp. i integraci) do cílové země nebo rozdílnou míru ochoty překračovat zákon za účelem získání pobytu lze pozorovat nejen mezi cizinci jednotlivých národností ale i mezi různými sociálními skupinami obyvatel daného státu. Přesto však lze popsat určité vzorce chování, které ústí v pozorovatelné migrační trendy, které mohou být vodítkem k pochopení motivace jednotlivých skupin pro nelegální migraci a s tím spojenou kriminalitu.

Mezi legálně pobývajícími cizinci je v České republice největší početní zastoupení občanů Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu (viz příloha I), kdy silné zastoupení každé z národností má historický důvod. Silné zastoupení občanů Slovenska plyne pochopitelně z nedávné společné historie našich zemí a trestná činnost jeho státních příslušníků je co do charakteru podobná většinové domácí

populaci. Jejich nelegální migrace je z teoretického hlediska možná pouze v souvislosti s pobytem v rozporu s uloženým vyhoštěním.

Ukrajinci

K největšímu přírůstku migrujících občanů Ukrajiny došlo zejména v letech 2003-2008 v důsledku příznivého ekonomického vývoje země a s tím spojené poptávce po levné pracovní síle. Kořeny přílivu Ukrajinců ale sahají do období habsburské monarchie po připojení historických území Haliče a Bukoviny. Dalšími imigračními vlnami byl příchod cca 20 tisíc Ukrajinců vlivem ruských poválečných revolucí po roce 1917, (Podkarpatská Rus součástí Československa) nebo příchod 30 tisíc Volyňských Čechů po druhé světové válce a v devadesátých letech. Po přirozeném přírůstku pobývajících Ukrajinců po roce 1989 došlo ke krátkému poklesu v roce 2000 po zavedení vízové povinnosti a znovu v roce 2008 v důsledku ekonomické krize. Dnes můžeme konstatovat pouze strmý nárůst ukrajinské populace na našem území v důsledku opětovně vysoké poptávky po levné pracovní síle a současně s tím i ztrátu přehledu o reálných počtech Ukrajinců na našem území v důsledku zrušení vízové povinnosti v roce 2017. Kromě obecně pomalejšího ekonomického vývoje na Ukrajině stojí jako významný „push“ faktor za odchodem řady Ukrajinců zejména výrazný propad hrubého domácího produktu v letech 2008-2009, který po krátkém hospodářském růstu následovala další krize, která v roce 2014 vyústila navíc v ozbrojené konflikty¹⁰. Odlivu jejích občanů nepřispívá ani vysoký podíl šedé ekonomiky, organizovaného zločinu a korupce ve státní sféře, které však paradoxně s sebou přinášejí i na naše území a tyto se projevují navenek obecnými morálními postoji nebo jako jakési know-how v prostředí šedé nebo černé ekonomiky.

Různí se však způsob, jakým Ukrajinci přistupují k migraci. Početná část se snaží trvale usídlit na našem území a tomu také přizpůsobuje způsob vstupu na území a využívá k tomu zejména legální způsoby získání pobytového titulu. Vzhledem k vysokému meziročnímu přírůstku žádostí o pobyt a tendenci dostat do cílové země i zbytek své rodiny, lze pozorovat i poměrně vysoký počet

¹⁰ Historické údaje se opírají o publikaci DRBOHLAV, D. *Ukrajinská pracovní migrace v Česku*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum. 2015. ISBN 978-80-246-2995-7, s. 55-57.

trvalých pobytů udělených za účelem sloučení rodiny. Za zcela specifickou z hlediska etiologie kriminality považují diasporu „nelegálních dělníků“, která je ovlivněna pobytem v trvalé ilegalitě. Většina pochází z nejchudších venkovských oblastí Ukrajiny, ubytování jsou v nepřiměřeně velkých počtech v nezákonně provozovaných ubytovnách, bez dodržování pracovních, hygienických a bezpečnostních norem. Způsob života spojený s abusem alkoholu a tolerancí k násilnému řešení konfliktů pak produkuje doprovodnou trestnou činnost. Pro jejich ilegální pobyt však takovou kriminalitu neoznamují a do policejních evidencí se dostávají až případy končící závažnou újmou na zdraví, způsobenou škodou na majetku třetích osob atp. Pro tuto skupinu je tedy typická vyšší míra takové kriminality spojená s vysokou mírou latence. Co se týče podobnosti historie, projevů a relativního objemu nelegální migrace, je ukrajinská forma migrace srovnatelná s moldavskou.

Vietnamci¹¹

Vietnamská imigrace do ČR je specifická (kromě markantní rozdílnosti kulturního prostředí) zejména kvůli podstatným rozdílům v jednotlivých generacích imigrantů. Za stěžejní události stojící za vznikem tohoto migračního toku lze považovat zejména konec války ve Vietnamu v roce 1975, kdy byl v zemi po spojení její severní a jižní části nastolen komunistický režim a v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci spojující země tehdejšího východního bloku byla do Československa na základě mezistátních dohod vyslána řada studentů a stážistů z řad zejména vietnamské inteligence (zejména studenti premianti), či prominentní vrstvy obyvatel a tvořící relativně integrovanou část diaspory. Migrace dalších generací je pak podporována pozitivním příkladem Vietnamců, kteří v České republice vydělali dostatek prostředků k zajištění obživy rodiny na území i v zemi původu a (nebo) kteří byli schopni prostřednictvím legalizace svého pobytu přivést do země zbytek rodiny na základě oprávnění k pobytu rodinných příslušníků. Co se týče protiprávní činnosti, popisuje ji Drbohlav a Kučera vcelku trefně. Komunita, která si své charakteristické postavení získala obchodováním, vyniká zejména hospodářskou

¹¹ Podkapitola se opírá o publikaci DRBOHLAV M., KUČERA D. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. 2. vydání. Praha: PRIME SAFETY, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-903906-4-5.

trestnou činností spojenou s dovozem zboží bez odvedení daně či jinými formami nedovoleného obohacení (padělání obchodní značky, obcházení bezpečnostních předpisů a postupů za účelem snížení nákladů). Míra takové kriminality je dána v první řadě nepřizpůsobením se české obchodní a dovozní legislativě (ať již cíleně nebo z neznalosti), nepochybně i vyšší činností kontrolních orgánů vůči příslušníkům tohoto etnika a v neposlední řadě i specifickým přístupem vietnamské komunity k českému právnímu řádu. Trestní stíhání nebo jiný postih pro tuto komunitu neznamena stigmatizující nálepkou jedince, neboť komunita dává přednost zajištění obživy rodiny před dodržováním českého právního řádu. Tento fakt také napomáhá tomu, aby si jedinec v komunitě obhájil i své zapojení do trestné činnosti spojené s výrobou a distribucí omamných a psychotropních látek s vědomím, že koncoví uživatelé jsou většinou osoby mimo vlastní etnikum.

3 ANALÝZA TRESTNÉ ČINNOSTI CIZINCŮ

Na základě poznatků o důvodech a způsobech migrace cizinců lze konstatovat, že utváří specifickou situaci z pohledu kriminologie. Z teoretického hlediska lze konstatovat, že migrace přivádí na území republiky množinu cizinců páchajících zde (jakoukoliv) trestnou činnost, která je tedy vlastně *páchána v důsledku migrace*. Celkový objem této kriminality však zahrnuje jak kriminalitu „běžnou“, která je páchána i majoritou (dopravní nehoda s ublížením na zdraví, maření zákazu řízení motorových vozidel, neplacení výživného), tak kriminalitu, k jejímuž páchání mají jednotlivá etnika větší dispozice (viz předchozí kapitola) a stejně tak kriminalitu, která je páchána v přímé souvislosti s nelegální migrací. Tedy trestnou činnost, která je páchána za účelem umožnění nelegální migrace, cizinec ji spáchá v důsledku neoprávněného pobytu anebo je páchána za účelem zisku z nelegální migrace - zejména její organizací. A právě popis a analýza takové kriminality je cílem práce.

3.1 METODOLOGIE

Pro potřeby práce bylo nezbytné nejprve zvolit kriminologický postup ke stanovení, která část kriminality do mnou zkoumané problematiky spadá, její rozsah a dynamiku. Dostupné statistické zdroje však kriminalitu podle mých požadavků vhodně nerozdělují. Z tohoto důvodu jsem přistoupil k obsahové analýze trestných činů uvedených ve zvláštní části trestního zákoníku a k výběru těch skutkových podstat, které s nelegální migrací přímo souvisí zejména z hlediska zájmů, které chrání, nebo z hlediska *speciality subjektu*. Následně jsem technikou¹² analýzy statistických dat zkoumal rozsah a dynamiku této kriminality, kdy získané údaje byly východiskem pro sestavení uceleného přehledu o etiologii a charakteru trestné činnosti, charakteristice pachatelů, metodice odhalování a vyšetřování spolu s nástinem možné prevence a to

¹² „Výzkumný nástroj uplatňovaný v konkrétních podmínkách (v terénu). Je zaměřena na zjišťování, sumarizaci a vyhodnocování měřitelných (kvantitativních) skutečností i (kvalitativních) výroků týkajících se konkrétního objektu. Měřitelná data jsou vyjádřena v číslech a prezentována v tabulkách nebo grafech, u kvalitativních výroků je poznatkem slovně vyjádřený postoj, názor, návrh nebo argument.“, převzato z: GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, ISBN 978-80-7598-554-5, s. 208.

zejména technikou studia a analýzy příslušných dokumentů. Kromě toho jsem postupoval částečně i kombinací výzkumných postupů, konkrétně metodou¹³ typologickou, pomocí které jsem rozlišoval kriminalitu jednotlivých etnik, metodou historickou k pochopení vzniku konkrétní diaspory na našem území a příčin vzniku jejich kriminálního jednání a dále metodou monografickou ve formě případových studií.

3.1.1 ZDROJE VSTUPNÍCH ÚDAJŮ

Vzhledem k tomu, že česká legislativa jasně vymezuje pojem cizince a tento statistický údaj nepodléhá ochraně¹⁴, jako je tomu u národnostních menšin, lze oficiální statistické prameny využít ke studiu trestné činnosti cizinců. Ročenka Českého statistického úřadu věnovaná cizincům v České republice obsahuje pravidelně i kapitolu o jejich kriminalitě. Pro posuzování vývoje kriminality v posledních deseti letech je však potřeba zohlednit několik důležitých zkreslujících faktorů. Prvním je platnost nového trestního zákona č. 40/2009 Sb., kdy vzhledem k prodlevě mezi spácháním činu a odsouzením spadají některé posuzované činy do časové působnosti zákona číslo 140/1961 Sb. ve znění tehdejších předpisů¹⁵. Dalším zkreslujícím faktorem jsou formy odklonu trestního stíhání (dohoda o vině a trestu, narovnání atd.). Počet *stíhaných a obžalovaných* osob, osob vyřízených ve zkráceném přípravném řízení a osob, na které byl podán návrh na potrestání, stejně jako osoby, jejichž stíhání bylo podmíněně zastaveno, jsou pro potřeby statistiky hlášeny příslušnými státními zastupitelstvími, která zpracovávají tzv. statistický list trestní ke každé jimi stíhané osobě. V případě řízení o zjištěném trestném činu bez známého

¹³ Výzkumná metoda je popisována jako „obecnější výzkumný postup, při němž analyzujeme, uvádíme do souvislostí a zobecňujeme do ucelené podoby konkrétní poznatky získané prostřednictvím výzkumných technik.“, převzato z: GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, ISBN 978-80-7598-554-5, s. 208.

¹⁴ Do roku 2000 byla v policejních statistikách např. uváděna příslušnost pachatelů k romskému etniku. Po zavedení zákona č. 101/200 Sb., o ochraně osobních údajů již tento údaj nelze evidovat. Stejně tak nelze rozlišit kriminalitu páchanou příslušníky etnika, kteří získali občanství na základě trvalého pobytu.

¹⁵ Zákon č. 140/1961, *trestní zákon*, obsahoval v úpravě před novelizací z roku 2009 jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, které byly víceméně přejaty do nové podoby trestního zákoníku a pro ucelený přehled o dynamice trestné činnosti by bylo nezbytné započítat i činy spadající do působnosti uvedeného zákona. Pro závěry mé práce však takové zkreslení není podstatné.

pachatele však statistický list vyplňován není. Počty osob *odsouzených* jsou hlášeny statistickými listy trestními, které vyplňují příslušné soudy a vyhotovují se po právní moci rozhodnutí. V případě uznání viny osoby za více trestných činů se ve statistických přehledech uvádí označení nejzávažnějšího z nich. Počty trestných činů dle paragrafů trestního zákoníku na druhou stranu mohou započítávat osobu, která byla v daném roce odsouzena za více trestných činů¹⁶. Pro potřeby této práce je výpovědní hodnota uvedených údajů dostatečná, neboť necílí jen na posouzení vývoje trestné činnosti cizinců, jako spíše na trestné činy cizinci nejčastěji páchané. Reflektuje však pouze odhalená jednání, která nepodlehla různým formám zkreslení či latence.

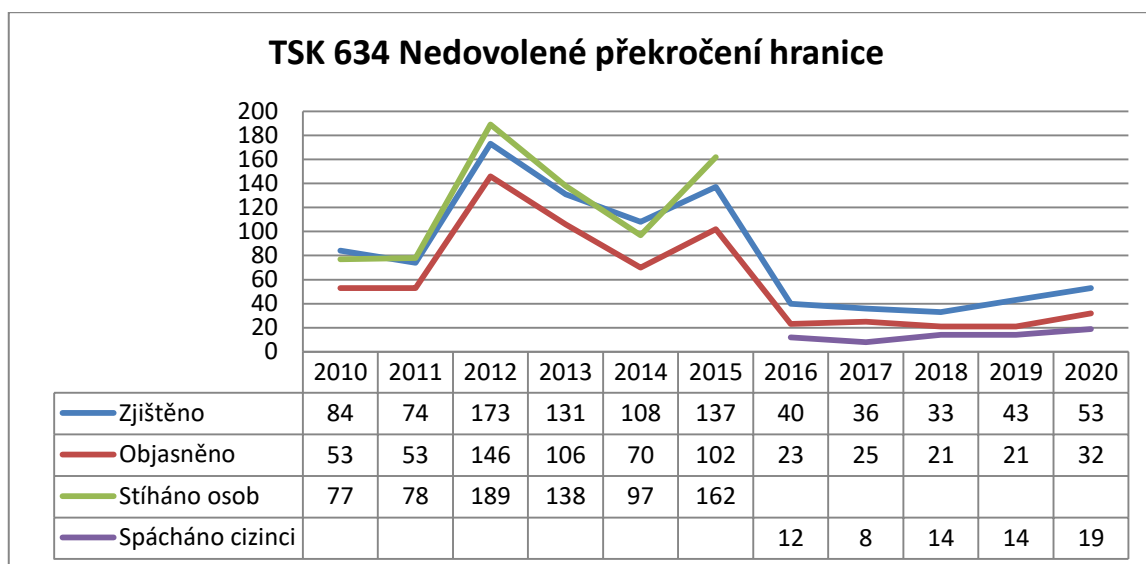
Jako další zdroj údajů jsem posuzoval použitelnost Evidenčně-statistického systému kriminality¹⁷ (dále ESSK). Provozován je na úrovni krajských ředitelství policie a na Policejním prezidiu a obsahuje údaje o všech skutcích a jejich pachatelích, ke kterým prováděly orgány policie trestní řízení. Evidovány jsou osoby pachatelů a jednotlivé skutky, kdy vykazován je v případě souběhu nejpřísněji postižitelný čin podle horní trestní sazby trestu odnětí svobody (nebo čin, ve kterém je spatřována podstata činnosti pachatele). Pro označení jednotlivých skutků používá jednotné pojmenování a shodné číselné kódy, označované jako „takticko-statistická klasifikace“ (dále TSK)¹⁸. Pro potřeby mé práce nemají jednotlivé TSK vhodné členění a statistický výstup je jako komplexní přehled zavádějící. Mají však vypovídající hodnotu pro posuzování objemu trestné činnosti registrované Policií České republiky a její objasněnosti. Data ve sledovaném období od roku 2010 dovolují sledovat počet registrovaných skutků, počet objasněných skutků, a počet osob, které byly za takové skutky stíhány a vyšetřovány a to do konce roku 2015. Od roku 2016 již ESSK neuvádí počet stíhaných a vyšetřovaných osob, ale je nově evidován počet pachatelů - cizinců. Dalším zkreslením je způsob sdružování jednotlivých skutkových podstat do jednotlivých TSK. Problematické je pro mé potřeby zejména sloučení

¹⁶ Kriminalita cizinců. In: *Cizinci v České republice 2020* [online]. [cit. 27. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2020-5u6c6k4pxo>, s.195.

¹⁷ Statistiky: *Kriminalita* [online]. Policie ČR. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx?q=Y3BpPTE%3d>.

¹⁸ HUNDÁK, Š., *Informační systémy Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky*, Praha: Policejní akademie České republiky, 2008, str. 184-187.

trestných činů Násilné překročení státní hranice, Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice a Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky spolu s Porušením předpisů o mezinárodních letech do společné TSK č. 634 Nedovolené překročení hranice.



Graf 1: Dynamika registrované kriminality dle TSK 634

Trestný čin Poškození cizích práv je veden pod TSK č. 790 jako ostatní trestná činnost (TSK č. 890 se týká poškození cizích práv ve smyslu hospodářské trestné činnosti) spolu s dalšími 34 trestnými činy a to až do konce roku 2020, kdy od roku 2021 registruje poškození cizích práv jako TSK č. 706. Trestný čin Neoprávněné zaměstnávání cizinců vede pod TSK č. 690 jako ostatní kriminální trestné činy spolu s trestným činem Osvobození vězně až do konce roku 2020, kdy od roku 2021 registruje Neoprávněné zaměstnávání cizinců jako TSK č. 669. Z uvedeného vyplývá, že podíl cizinců na páchané kriminalitě lze dovozovat v období let 2016-2021 a statistiku není možné využít k hodnocení dynamiky jednotlivých skutkových podstat trestných činů cizinců vázaných na nelegální migraci. Z toho důvodu užívám oba výše uvedené zdroje odděleně a k hodnocení rozsahu a dynamiky kriminality je nutné přihlížet k předestřeným omezením jejich výpovědní hodnoty.

4 ETIOLOGIE TRESTNÉ ČINNOSTI CIZINCŮ

Příčiny vzniku trestné činnosti cizinců je pro hlubší pochopení nezbytné rozdělit na dva směry. Prvním je vznik „běžné“ kriminality cizinců, která je svým zastoupením ve společnosti podobná kriminalitě páchané majoritou, jejíž rozsah je však v prostředí cizineckých subkultur ovlivněn dispozicemi a sklony k jejímu páchání. Veřejnost je ke kriminalitě páchané cizinci citlivá a proto mimo jiné například násilné činy nebo činy spojené s prodejem drog vnímá výrazněji, než u vlastních občanů. Na druhou stranu je nezbytné říci, že *v Evropě bývá údajně kriminalita minorit v průměru 2 – 4x proporcionálně větší, než u majority, pro černé obyvatelé USA se uváděla hodnota dokonce až 7x větší*¹⁹. Kromě toho lze pozorovat určité trendy vycházející ze způsobu života, obživy, kulturního prostředí a vztahu k dodržování zákonů na našem území. Specifické postavení z pohledu kriminální motivace má trestná činnost přímo spojená s nelegální migrací, nebo z ní vyplývající. Míra jejího páchání daným etnikem závisí na skladbě hodnot, s jakými jedinec do země migruje. V případě, že je cílem cizince remitence²⁰, využívá povolení k dlouhodobému pobytu k několikaleté výdělečné činnosti na našem území nebo pobývá na našem území formou pravidelné, cyklické několikaměsíční migrace a to zejména v důsledku potřeby žádat o další vízum nebo splnit požadavky bezvízového styku. Jeho cílem však není trvalé usídlení na našem území a proto pro něj hrozba trestního postihu nemusí být dostatečným prostředkem prevence kriminality, a to vzhledem k objemu prostředků, které k remitenci získá cestou nelegální. Na druhou stranu v případě, že cizinec již nemá vztah k zemi původu a je pro něj primárním cílem získat pro zlepšení své životní úrovně pobytové oprávnění na našem území, může být pro něj při neprůchodnosti legální cesty k získání pobytu výhodnější riskovat trestní postih.

¹⁹ MOULISOVÁ, M., *Kriminalita etnických menšin a cizinců*, Praha: Policejní akademie České republiky, 2010. ISBN 978-80-7251-335-2, str. 10.

²⁰ „Remitence jsou materiální, nebo nemateriální prostředky, které cirkulují mezi původní a hostující komunitou. (...) Ekonomickými remitencemi se rozumí peníze vydělané nebo získané cizími státními příslušníky, které následně posílají zpět do země původu“, převzato z: *Remitence* [online]. Encyklopedie migrace. [cit. 18. 2. 2022]. Dostupné z: <http://www.encyclopedia-ofmigration.org/remittance>.

4.1.1 PROBLEMATIKA LATENCE TRESTNÉ ČINNOSTI

Zkoumané statistické údaje mohou odhalit pouze část skutečnosti, neboť zejména v cizineckých strukturách je odhalování trestné činnosti násobně problematičtější než u většinové populace. Z hlediska trestné činnosti páchané mezi samotnými cizinci je problémem často nevole konkrétní diaspory trestnou činnost oznamovat státním orgánům buď pro nedůvěru ve státní aparát, pro etnickou soudržnost diaspory, která preferuje potrestání jednotlivce podle svých kulturních zvyklostí (respektive nepotrestání, pokud diaspora nepovažuje jednání z jejich pohledu za problematické), anebo pro svůj pobyt v ilegalitě a hrozící vyhoštění. Pokud se zaměříme zejména na majetkovou a násilnou trestnou činnost vycházející z nápadu trestné činnosti, který Policie registruje na základě podnětů, je její vyšetřování často limitováno faktem, že pachatel, kterým je cizinec bez silné osobní vazby na Českou republiku, bez trvalého bydliště a osobních kontaktů, bez větších potíží odjíždí do své země původu nebo jiných států, aby se stíhání vyhnul. Pachatel takových činů pak nezdědka zůstane neustanoven či nepotrestán, nelze-li využít institutů mezinárodní justiční spolupráce, která se omezuje zejména na závažnější formy kriminality. Co se týče trestné činnosti spojené s nelegální migrací cizinců – tedy páchané vůči veřejnému zájmu v souvislosti s oprávněností pobytu - je míra její latence závislá přímo na kontrolní činnosti příslušných orgánů, a to úměrně míře snahy toho konkrétního orgánu takovou trestnou činnost odhalit. Vzhledem ke strmě narůstající míře migrace je závislá i na personálních možnostech orgánu, které oslabuje i spojená narůstající administrativní zátěž. Znatelně menší část této trestné činnosti je vyšetřována na základě podnětů veřejnosti, či na základě vlastní operativní činnosti policejního orgánu.

4.1.2 OBECNÁ TRESTNÁ ČINNOST CIZINCŮ

K hodnocení vývoje obecné kriminality cizinců (pro dokreslení objemu kriminality celkové) jsem využil poslední každoroční zprávy o vývoji migrace v České republice, obsahující kapitolu o aktuálním vývoji kriminality. Zdrojem statistických údajů je Úřad služby kriminální policie a vyšetřování a skutky jsou tak zaznamenávány podle zásad Evidenčně - statistického systému kriminality.

Podíl stíhaných cizinců tvoří ve sledovaném období od 5,9 % do 9,4 % všech stíhaných osob, kdy maxima bylo dosaženo v roce 2019 s následným obecným poklesem registrované kriminality v důsledku koronavirových opatření (příloha 2: graf 1).

Pro vhodnější výpovědní hodnotu mezi cizinci nejrozšířenější kriminality jsem proto zvolil méně zkreslené údaje z roku 2019 (příloha 2: tabulka 3). Ta nejčastěji páchaná spadala zejména do kategorie zbývající kriminality, kde nejmarkantnějším je ohrožení pod vlivem návykové látky. Následovaná je majetkovými činy, (v drtivé většině krádeže prosté, méně častěji vloupání a krádeže kapesní), činy spadajícími do kategorie „ostatní“ (zejména maření úředního rozhodnutí a vykázání a nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy), hospodářskou kriminalitou, násilnými činy (zejména úmyslné ublížení na zdraví) a nejméně činy mravnostními.

Hledisko nejčastěji stíhaných osob podle státní příslušnosti (příloha 2: tabulka 2) musíme hodnotit s ohledem na počet příslušníků dané země původu na našem území (příloha 1: graf 2). Vzhledem k tomu, že občané Slovenska nemají zpravidla důvod se na území ČR registrovat, lze předpokládat jejich počet na našem území (kvůli osobním, rodinným i pracovním vztahům) řádově vyšší. Z občanů třetích zemí jsou nejčastěji stíhanými občané Ukrajiny, Moldávie, Vietnamu, Ruska a Gruzie.

4.2 TRESTNÁ ČINNOST VÁZANÁ NA NELEGÁLNÍ MIGRACI

Předmětem mé práce je stanovení a popis trestné činnosti, která je páchána přímo v souvislosti s nelegální migrací. Vzhledem k výše uvedeným formám zkreslení a latence však ze statistických pramenů nelze dovozovat typickou migrační kriminalitu co do rozsahu. Ke stanovení teoretického rámce jsem tedy musel přistoupit zejména k obsahové analýze příslušných trestních norem s ohledem na relevantní předmět ochrany nebo specialitu subjektu (ve smyslu pachatele - cizince). Jako kontrolní výzkumná technika mi posloužil individuální rozhovor s pracovníky Oddělení dokumentace, Odboru cizinecké policie, Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy a analýza poslední zprávy o výsledku

činnosti Národní centrály proti organizovanému zločinu²¹ jakožto výsledky činnosti dvou orgánů, které jsou k vyšetřování uvedené kriminality pověřeny závazným pokynem²². Trestnou činnost jsem rozdělil do uvedených kapitol s ohledem na typickou motivaci pachatelů.

4.2.1 KRIMINÁLNÍ FORMA NEOPRÁVNĚNÉHO VSTUPU A POBYTU NA ÚZEMÍ

4.2.1.1 NEOPRÁVNĚNÝ VSTUP NA ÚZEMÍ

Vstupem do Schengenského prostoru v roce 2008 došlo k ukončení ochrany státních hranic a v souladu s přímo použitelným předpisem Evropské unie²³ bylo zavedeno označení pro vnitřní a vnější hranice území členských států. Vnější hranicí na území ČR je prostor mezinárodního letiště, určený k překračování vnějších hranic a který zákon²⁴ pokládá za hraniční přechod, co se týče tzv. vnějších letů²⁵. Ochranu vnitřních hranic může za podmínek stanovených zákonem²⁶ dočasně zavést Vláda ČR opatřením obecné povahy. Neoprávněné překročení státní hranice je v meritu věci správním deliktem, postižitelným podle zákona o pobytu cizinců, kdy nejpřísnějším postihem je za konkrétních okolností správní vyhoštění.

Trestněprávní stránka

Trestněprávní rovinu zakládá až *násilné překročení státní hranice*²⁷, jak vyplývá ze základní skutkové podstaty ve znění „*kdo překročí státní hranici za použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.*“ Objektem je zájem státu podrobit kontrole osoby vstupující na jeho území. Subjekt trestného činu není specifikován ani

²¹ Výroční zpráva NCOZ 2020 [online]. Národní centrála proti organizovanému zločinu, kancelář ředitele útvaru, 2021. [cit. 1. 8. 2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocnizpravncoz-2020.aspx>.

²² Pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, *o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení*, v posledním znění.

²³ V současné době upraven Nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 2016/399 ze dne 9. 3. 2016, kterým se stanoví kodex Unie *o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)*, v posledním znění.

²⁴ Zákon č. 191/2016 Sb., *o ochraně státních hranic*, v posledním znění.

²⁵ zjednodušeně lety ze/do Schengenského prostoru nebo lety s mezipřistáním mimo Schengenský prostor.

²⁶ Hlava IV zákona č. 191/2016 Sb., *o ochraně státních hranic*, v posledním znění.

²⁷ § 339 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

konkretizován, proto se pachatelem může stát kromě cizince i občan ČR s výjimkou právnické osoby²⁸. Z pohledu subjektivní stránky musí být čin spáchán úmyslně. Z pohledu objektivní stránky je nezbytné prokazovat jednání pachatele ve formě konání, následek spočívající ve vlastním překonání státní hranice a kauzální nexus. Fakultativním znakem je zde „užití násilí nebo pohrůžky násilí, které musí směřovat k dosažení možnosti přechodu státní hranice přes předpokládaný nebo kladený odpor orgánů ochrany státní hranice“²⁹. Bez použití násilí se tedy nebude jednat o trestný čin, ale bez dalšího o přestupek na úseku zákona o pobytu cizinců. Kvalifikovanou skutkovou podstatou je organizace činu, spáchání činu se zbraní nebo nejméně se dvěma dalšími osobami, spáchání v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin, způsobení těžké újmy na zdraví, značné škody nebo spáchání činu ve stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Dále je ve třetím odstavci kvalifikováno způsobení smrti, těžké újmy na zdraví nejméně dvou osob nebo škody velkého rozsahu a trestná je i příprava. Příslušná judikatura není k dispozici, neboť za sledované období je evidován první takový skutek v roce 2020. Jednalo se o překročení hranice z České republiky do Německa opilým řidičem a to v době uzavření státní hranice v důsledku nouzového stavu a opatření spojených s omezením šíření pandemie.³⁰

4.2.1.2 POBYT V ROZPORU S ROZHODNUTÍM O VYHOŠTĚNÍ

Vyhoštění cizince je možné pouze na základě rozhodnutí příslušného správního orgánu nebo jako forma trestu uloženého soudem. *Správní vyhoštění* cizince je zákonem³¹ popsáno jako ukončení pobytu na území spojené se stanovením doby k vycestování a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie v případě státních příslušníků třetích zemí nebo na území České republiky v případě řízení o občanu Evropské unie nebo

²⁸ § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, v posledním znění.

²⁹ ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 3209.

³⁰ POKORNÝ, P. *Opilec projel za nouzového stavu zatarasy do Saska. U soudu dostal dva roky*. [online] In: Českolipský deník, 2020. [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://ceskolipsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/soud-lipa-hranice-zatarasy-20201019.html>.

³¹ § 118 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

jeho rodinném příslušníku. Rozhodnutí o správním vyhoštění je individuálním správním aktem vydávaným orgánem veřejné moci ve vrchnostenském postavení, vydaný *ad personam*, a řídí se zásadami správního řádu, tudíž vyžaduje písemnou formu. Z hlediska struktury musí obsahovat výrok, odůvodnění a poučení o opravném prostředku stejně jako další správním řádem vyžadované náležitosti. O správním vyhoštění rozhoduje správní orgán územně a věcně příslušný, kdy v tomto případě se bude jednat zejména o Odbory cizinecké policie v rámci jednotlivých krajských ředitelství, pověřené orgány Ředitelství služby cizinecké policie, zejména Inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích nebo Odbor azylové a migrační politiky ministerstva vnitra v pozici odvolacího orgánu. Rozdílně je třeba vnímat *vyhoštění jakožto trest uložený soudem*³². Tento lze ukládat spolu s dalšími tresty a jeho uložení zakazuje odsouzenému pobyt na území České republiky, nikoliv však členských států unie. Po nabytí právní moci rozsudku zasílá předseda senátu rozhodnutí Policii ČR, která zajišťuje zavedení osoby jako nežádoucí do příslušného informačního systému po dobu trvání vyhoštění. V souladu s přímo použitelným právním předpisem³³ se do informačního systému členských států (SIS II) zadají ti cizinci, jimž byl uložen trest vyhoštění v délce nejméně jednoho roku, kdy záznam v SIS II zakládá důvod takovou osobu nepustit na území členských států, resp. tuto osobu z území vyhostit. Uložení trestu vyhoštění nevylučuje možnost současného uložení správního vyhoštění z území členských států ze strany orgánu cizinecké policie a to zejména z důvodu závažného narušení veřejného pořádku nebo jiného taxativně uvedeného důvodu pro správní vyhoštění, kdy takový postup je v zájmu a souladu s principy kompenzačních opatření po zrušení ochrany vnitřních hranic.

Trestněprávní stránka

Skutková podstata přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, ve znění *„Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že (...) se zdržuje na území České republiky, ačkoli mu*

³² § 52 odst. 1 písm. m) zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

³³ čl. 24 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1987/2006 ze dne 20. 12. 2006, *o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II)*, v posledním znění.

byl uložen trest vyhoštění nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění, (...) bude potrestán odnětím svobody až na 3 léta,“ respektive část její základní skutkové podstaty³⁴ postihuje pouze cizince. Taková konkretizace subjektu však není stanovena přímo skutkovou podstatou, ale plyne z příslušných ustanovení o ukládání trestu vyhoštění³⁵ nebo správním vyhoštění³⁶. Nadto je konkrétním subjektem osoba (cizinec), které se rozhodnutí přímo týká³⁷. Proto nepostihuje případy, kdy by například jiná osoba formálně vyhoštěného cizince skrývala za účelem podstatného ztížení jeho vyhoštění, kdy takové jednání by mohlo být za konkrétních okolností posuzováno jako trestný čin nadržování³⁸. Objektem skutkové podstaty je zájem na řádném výkonu rozhodnutí soudů a dalších orgánů veřejné moci. Objektivní stránkou je jednání ve formě konání (cílené vyhýbání se vycestování např. i obstaráním padělku dokladu) i opomenutí (nerespektování uložené povinnosti opustit území), následek ve smyslu porušení výkonu rozhodovací pravomoci příslušných orgánů a příčinný vztah mezi nimi. K zavinění je vyžadován úmysl, tedy nerespektování pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, které bylo řádně doručeno, cizinci byla k vycestování poskytnuta přiměřená lhůta a jeho nerespektování není na vůli pachatele nezávislé (neodkladná hospitalizace, vazba). Znak *podstatného ztěžování výkonu rozhodnutí* znamená, že rozhodnutí nelze vykonat v důsledku jednání pachatele a nepostihuje pouze situaci, kdy by byl výkon rozhodnutí zmařen a nebylo by již vůbec možné jeho vykonání, ale i situaci podstatného ztěžování výkonu tohoto rozhodnutí setrváním na území, které musí fakticky vykonat orgán Policie realizací nedobrovolného fyzického vyhoštění pachatele na hraničním přechodu. Pachateli takového činu hrozí trest odnětí svobody až na dvě léta.

³⁴ § 337 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

³⁵ „*Soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky, trest vyhoštění z území České republiky...*“, § 80 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

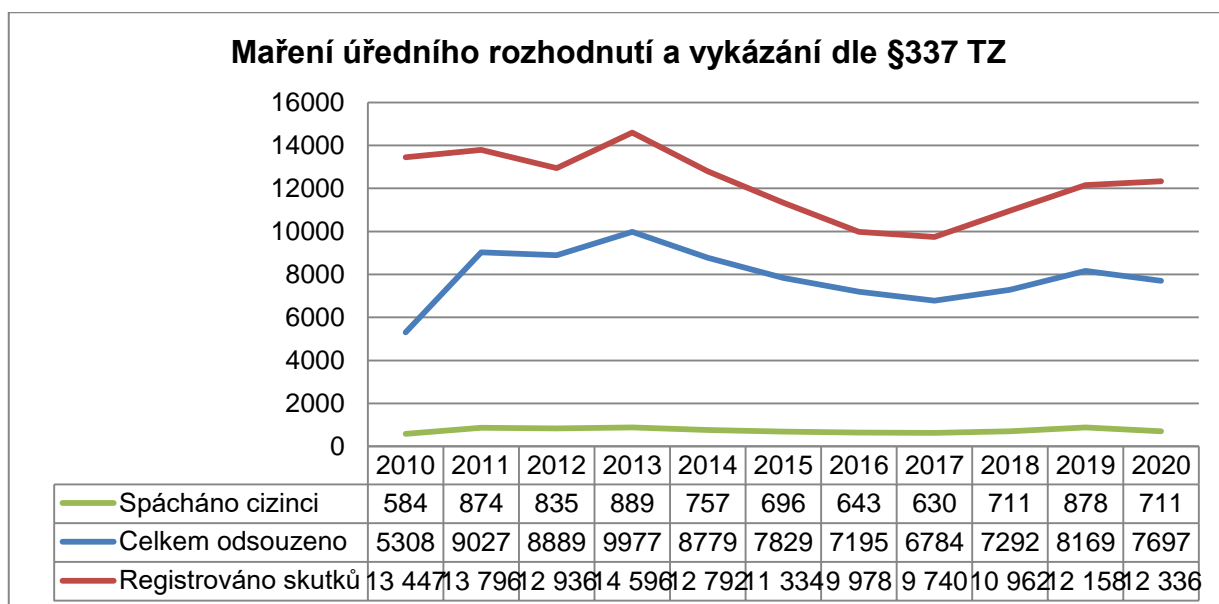
³⁶ „*Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území...*“, § 118 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*, v posledním znění.

³⁷ ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 3186.

³⁸ § 366 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

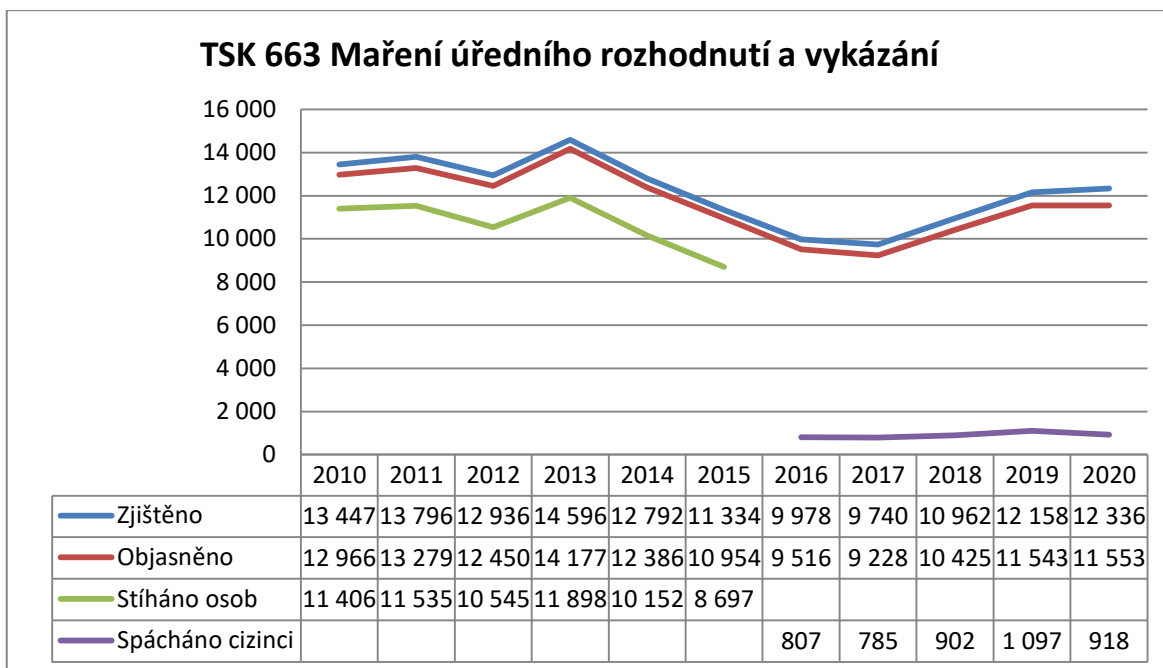
Kriminologická stránka

Kvantitativní vyjádření této trestné činnosti ve vztahu k nelegální migraci je složité vzhledem k členité struktuře skutkové podstaty chránící široké spektrum soudních a správních rozhodnutí (zákaz řízení motorových vozidel, zákaz návštěvy sportovních, kulturních, společenských akcí). V konečném důsledku tak nestačí spokojit se s číselným údajem statistických dat ČSÚ a situaci neosvětlí ani třídění dle takticko statistické klasifikace, která nerozlišuje maření rozhodnutí o vyhoštění od maření jiných rozhodnutí, a která navíc zavádí skutkovou podstatu pod dvě různé TSK³⁹. Relevantnější data by poskytly výkazy vybraných činností Ředitelství služby cizinecké policie, kde jsou uvedeny statistické údaje k přečinům maření úředního rozhodnutí vyšetřovaných jednotlivými odbory v rámci krajských ředitelství. V praxi však často dochází ze strany základních útvarů i Služby kriminální policie a vyšetřování ke sdělení podezření z maření rozhodnutí o vyhoštění v souběhu s dalšími trestnými činy v jejich působnosti či odhalených v důsledku jejich vlastní činnosti a tak by uvedený výčet taktéž nebyl kompletní. Pro potřeby mé práce je takto podrobná analytická činnost již nadbytečná, ale vzhledem k drtivé převaze této trestné činnosti cizinců považuji za nezbytné na tento fakt upozornit.



Graf 2: Dynamika registrované kriminality dle SPTČ § 337 tr. zákoníku

³⁹ TSK 663 spadající pod ostatní/obecnou kriminalitu a TSK 897 v rámci hospodářské kriminality.



Graf 3: Dynamika registrované kriminality TSK 663

Kriminalistická stránka

Typickým podnětem k vyšetřování je kontrolní činnost orgánů policie v rámci silničních nebo pobytových kontrol a zjišťování totožnosti osob při plnění jiných úkolů. Méně častými jsou podněty ze strany veřejnosti a to zejména pro nízkou vnímavost k chráněnému zájmu s motivací k oznámení spíše z osobní msty. Typickými stopami jsou zejména úřední záznamy policistů o okolnostech zjištění skutku a rozhodnutí správního orgánu nebo soudu o vyhoštění s doložkou právní moci a vykonatelnosti. Typické vyšetřovací situace spočívají zejména v přítomnosti pachatele, o jehož vině není díky dostupnosti podkladů pochyb, méně časté je vyšetřování na základě podnětu veřejnosti, kdy je nezbytné cizince ustanovit a v případě zjištění okolností o jeho pobytu jej předvést. Z hlediska zásady subsidiarity trestní represe jako prostředku *ultima ratio* je nezbytné zmínit případy využití procesního korektivu, kdy stíhání osoby je vzhledem k hrozícímu trestu srovnatelné s postihem ve správním řízení a bylo by tedy neúčelné a neekonomické⁴⁰. Zpravidla se jedná i o případy, kdy cizinec

⁴⁰ ADÁMKOVÁ, K. Maření výkonu rozhodnutí o správním vyhoštění. In: *Ročenka uprchlického a cizineckého práva*. Eds. Dalibor Jílek a Pavel Pořízek. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2018, s. 376-382. ISBN 978-80-87949-91-7.

neopustil území republiky po celou dobu trvání vyhoštění, ale nebyl kontrolní nebo cílenou činností policie v této době odhalen a věc vyjde najevo s větším časovým odstupem po skončení doby vyhoštění, kdy se cizinec nachází na území „pouze“ bez oprávnění k pobytu a nelze prokázat, že na území skutečně v rozporu s rozhodnutím pobýval. Právní obrana cizince pak spočívá především v tvrzení, že vyhoštění strávil na území jiného členského státu, které v případě soudního vyhoštění není nijak postižitelné (platnost trestu vyhoštění na území ČR) a v případě vyhoštění správního (vyhoštění z území všech členských států unie) není z důvodu platnosti principu teritoriality trestního zákona trestným činem. Ve správním řízení pak hrozí takovému cizinci vyhoštění až na 5 let⁴¹ spolu s pokutou do 10.000 Kč⁴². Činnost základního útvaru při vyšetřování nejtypičtější formy skutku popisuje *příloha 3 (Případová studie – Maření úředního rozhodnutí a vykázání)*.

Kontrola kriminality

Z hlediska kontroly nelegální migrace je trestněprávní rovina takového jednání krajní (a tedy poměrně důležitý) prostředek státního donucení k opuštění území, vezmeme-li v úvahu, že policie má velmi omezené prostředky ke kontrole nelegální migrace co se týče vstupu do obydlení a operativně pátracích prostředků a k potírání nelegální migrace využívá především kontrolní činnosti. Považujeme-li maření rozhodnutí o vyhoštění za nejzávažnější formu nelegálního pobytu jednotlivce, lze o této skutkové podstatě uvažovat i jako o jediném nástroji policejního orgánu z hlediska trestního řádu (vstup do obydlení k zadržení osoby podezřelé) a zákona o policii (za specifických podmínek např. využití lokalizačních údajů) k vyhledání a zadržení takové osoby, což jednak umožňuje naplnit cíle snažení cizinecké policie ve vztahu k nežádoucím osobám a navíc může sloužit jako nástroj generální prevence před plošným nerespektováním institutu vyhoštění pod hrozbou cíleného vyhledání a zadržení osoby s rizikem přísnějšího trestu. Stěžejním prostředkem k plošnému odhalování této trestné činnosti je široká dostupnost informačního systému,

⁴¹ § 119 odst. 1 písm. b) bod 9 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

⁴² § 156 odst. 1 písm. p) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

zejména evidence nežádoucích osob. Při plnění úkolů policie spočívá zejména v dostupnosti záznamu přímo v terénu prostřednictvím mobilních bezpečných lustračních platforem pro všechny služby policie. Systém mohou navíc vytěžovat i pracovníci Odboru azylové a migrační politiky při posuzování žádostí o pobyt.

4.2.2 KRIMINALITA PÁCHANÁ ZA ÚČELEM LEGALIZACE POBYTU

4.2.2.1 UVÁDĚNÍ ÚČELOVÝCH ÚDAJŮ PŘI ŽÁDOSTI O POBYT

Řízení o udělení pobytu je ve své podstatě první bariérou v získání pobytového oprávnění neregulérním způsobem a je závislé na schvalovacím postupu daného úřadu. V případě, že je řízení založeno na nepravdivých skutečnostech, může se po dodatečném odhalení těchto skutečností jednat o skutek, za který hrozí cizinci správní vyhoštění z přechodného pobytu⁴³ až na 5 let se zánikem platnosti případného víza nebo dlouhodobého pobytu⁴⁴, nebo zrušení trvalého pobytu⁴⁵ spolu s možností následného vyhoštění cizince⁴⁶ až na 3 roky. Trestní řád v tomto případě postihuje osoby, které neregulérní získání pobytového oprávnění umožnily. V praxi se bude jednat zejména o uzavírání účelových manželství, účelového prohlášení o otcovství nebo vytváření fiktivních pracovních míst a firem stejně jako případy související s korupcí příslušných úředníků.

Trestněprávní stránka

Takovým jednáním přílehlá je základní skutková podstata přečinu *napomáhání neoprávněnému pobytu na území republiky* dle ust. § 341 trestního zákoníku ve znění „*Kdo v úmyslu získat neoprávněný majetkový nebo jiný prospěch pomáhá jinému k neoprávněnému pobytu na území České republiky, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*“ Objektem je zájem státu na kontrole osob, které překračují jeho státní hranici

⁴³ § 119 odst. 1 písm. b) bod 8 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

⁴⁴ Např. § 62 odst. 1 nebo § 87f odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

⁴⁵ § 77 odst. 1 písm. a) z.č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

⁴⁶ § 120 odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

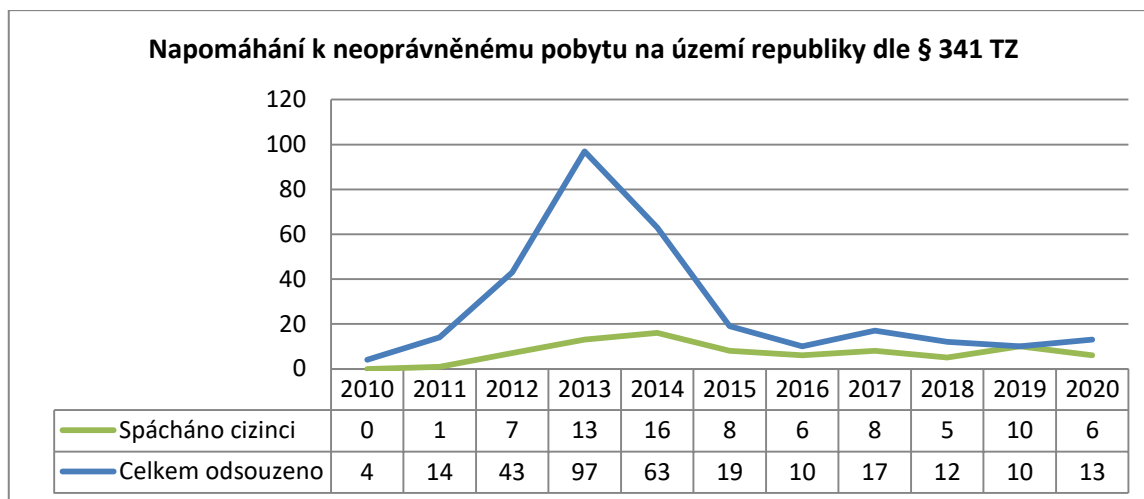
a pobývají na území republiky. Subjekt je v tomto případě obecný a pachatelem může být jakákoliv fyzická i právnická osoba. Z hlediska objektivní stránky je k zavinění třeba jednání pachatele vedoucí k neoprávněné legalizaci pobytu cizince, následek ve formě získání pobytového titulu cizincem *contra legem* a kauzální nexus. Z hlediska subjektivní stránky je nezbytné prokázat fakultativní znak úmyslu získat neoprávněný majetkový nebo jiný prospěch, tedy zahrnující neoprávněné materiální nebo nemateriální zvýhodnění, na které není oprávněný nárok. Postižitelné tedy nebude jednání vycházející čistě z citových pohnutek vůči cizinci pramenící zejména z příbuzenské nebo vztahové vazby. Kvalifikovanou skutkovou podstatou je zorganizování takového činu nebo spáchání takového činu členem organizované skupiny, spáchání takového činu opětovně, nebo spáchání takového činu v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin, získání značného majetkového prospěchu nebo prospěchu velkého rozsahu pro sebe nebo pro jiného a spáchání činu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu či za těchto podmínek z postavení vojáka (nevztahuje se na příslušníka bezpečnostního sboru⁴⁷). Dle judikatury takovým činem může být činnost prostředníka, který za účelem legalizace pobytu cizince dohodne nepravdivé určení otcovství ze strany občana ČR.

Kriminologická stránka

Z pohledu kvantitativního zastoupení tohoto druhu kriminality, jsou každoročně stíhány spíše jednotky případů. Excesem je období let 2012-2014, kdy byly stíhány i vyšší desítky osob a to zejména v důsledku zvýšené operativní činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu⁴⁸ (graf 4), který i formou mezinárodní spolupráce rozkryl několik rozsáhlých struktur složených z cizinců, úředníků či učitelů na školách (případy účelově proklamovaného studia za účelem povolení k pobytu). Případy předávané dokumentačním skupinám Odborů cizinecké policie a Ředitelství služby bývají vzhledem k formě jejich oznamování (prodleva, nepřesné informace) nedostatečně důkazně podloženy a proto často končí odložením věci.

⁴⁷ ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 3222.

⁴⁸ Útvar byl v srpnu roku 2016 zrušen a jeho působnost přešla do působnosti nově vzniklé Národní centrály proti organizovanému zločinu.



Graf 4: Dynamika registrované kriminality dle SPTČ § 341 tr. zákoníku

Kriminalistická stránka

Vyšetřování takové trestné činnosti je značně ztížené nutností prokazovat úmysl získání majetkového nebo jiného prospěchu. Pokud vyšetřování vychází z operativně zjištěných informací a důkazních prostředků o provedené nebo slibované transakci či dohodě, je vyšetřovací situace diametrálně jiná, než v případě podnětů ze strany okolí cizince nebo z podnětu veřejných institucí o několik let později. Do hry zde vstupuje zejména promlčení trestní odpovědnosti po 3 letech po nastalém účinku⁴⁹. Spolu s oprávněním cizince žádat (v případě například účelového manželství) o trvalý pobyt po 5 letech nepřetržitého pobytu na území⁵⁰ (přičemž již po 2 letech pobytu není možné pobytové oprávnění bez dalšího zrušit⁵¹) a nárůstem migračních toků doprovázených nedostatečnými kapacitami kontrolních orgánů a institucí rozhodujících o udělení pobytu, tak tvoří čas velmi neúprosnou veličinu slibující cizincům reálnou možnost úspěchu získat pobytový titul nelegální cestou. Trestná činnost se také stává komplikovanější, co se týče účelově vytvořených pracovních agentur, které přes komplikovanou vlastnickou síť prakticky obchodují s lidmi, které navíc dostávají do existenčních krizí s následným rizikem

⁴⁹ § 34 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

⁵⁰ § 87g odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*, v posledním znění.

⁵¹ § 87l odst. 1 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*, v posledním znění.

ztráty pobytového titulu. Rozkrývání takových struktur již prakticky vyžaduje znalost hospodářské trestné činnosti, a často spadá věcně spíše do problematiky odboru hospodářské kriminality služby kriminální policie, které naopak mohou chybět zkušenosti z prostředí cizineckého práva.

Kontrola kriminality

Vzhledem k rizikovosti fenoménu a trvalosti následku je kontrola takové kriminality víceúrovňová. První úrovní jsou opatření preventivní. Opatření primární prevence spočívají v poučení žadatelů o následcích uvádění účelových údajů v řízení o udělení pobytu, kdy opatření má význam i pro následné prokazování subjektivní stránky trestného činu. Prvky primární i sekundární prevence obsahuje samotné řízení, kdy povinností Odboru azylové a migrační politiky je si údaje uváděné žadateli přiměřeně ověřovat. Druhou úrovní je pak individuální kontrolní činnost zejména ze strany cizinecké policie, spočívající v ověřování plnění podmínek pobytu (provedení šetření v místě pobytu k okolnostem soužití). Třetí úrovní kontroly je postup orgánů činných v trestním řízení na základě konkrétních vnějších podnětů nebo vlastních operativních poznatků.

4.2.2.2 PADĚLÁNÍ, POZMĚNĚNÍ, DOKLADŮ A LISTIN

Svou totožnost, oprávnění k pobytu nebo účel pobytu na území cizinec prokazuje zejména pomocí cestovního dokladu⁵², víza či povolení k pobytu vydaného jiným členským státem a dalších listin. Další možnou formou legalizace pobytu na území je tak *padělání nebo pozměnění takové veřejné listiny* podle § 348 trestního zákoníku ve znění základní skutkové podstaty

„Kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby ji bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou, kdo takovou listinu opatří sobě nebo jinému nebo ji přechovává v úmyslu, aby ji bylo užito jako pravé, nebo kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup,

⁵² v rozsahu ust. § 108 - 117g zákona.č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění veřejné listiny, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.“

Předmětem ochrany je zájem na řádném a zákonném chodu státního aparátu a důvěra v pravost a pravdivost veřejných listin. Pojem *veřejná listina* je upraven ustanovením § 131 trestního zákoníku poměrně široce vzhledem ke spektru orgánů oprávněných takovou listinu v rámci své pravomoci vydat. Pro cizineckou problematiku je však důležitá formulace druhého odstavce, kdy *„ochrana podle § 348 se poskytuje i veřejné listině vydané orgánem veřejné moci nebo jiným k tomu zmocněným subjektem cizího státu nebo orgánem mezinárodní organizace, pokud má podle mezinárodní smlouvy účinky na území České republiky.“* Vzhledem k mezinárodnímu charakteru i množství pramenů cizineckého práva může cizinec deklarovat své oprávnění k pobytu širokým spektrem listin. Platnost a pravost dokladů vydávaných Českou republikou je poměrně snadno ověřitelná cestou informačních systémů běžně dostupných pro výkon policejních činností. Problém však nastává v první řadě s doklady vydávanými občanům Evropské unie požívajících výsady volného pohybu osob v rámci Schengenského prostoru, čemuž však nemusí odpovídat úroveň zabezpečení takových listin. V rámci mezinárodní unijní spolupráce relativně dobře funguje výměna informací o jistících prvcích vydávaných dokladů a záchytu padělaných listin, o poznání horší je spolupráce s orgány třetích zemí, z nichž zdaleka ne všechny takové informace v aktuálním rozsahu sdílejí. Kontrolní orgány ve výsledku musí posuzovat nejen pravost vlastních průkazů totožnosti členských států, ale i jimi vydávaných víz, průkazů povolení k pobytu a dalších listin deklarujících oprávněný pobyt a pohyb na území Schengenského prostoru, stejně jako dokladů vydávaných orgány třetích zemí, které je opravňují k pobytu na základě výjimky z vízové povinnosti a v neposlední řadě například i hojně padělané řidičské průkazy.

Široká je i objektivní stránka, postihující tři hlavní způsoby jednání. Prvním způsobem je vlastní *padělání a pozměnění* listiny v úmyslu tuto užít jako pravou nebo užití takové listiny jako pravé. Druhým způsobem je již samotné *opatření*

takové listiny (sobě nebo jinému) či její *přechovávání* v úmyslu, aby ji bylo užito jako pravé. Třetím způsobem jednání pachatele jsou veškeré doprovodné činnosti spojené s opatřením a přechováváním nástrojů a prostředků k výrobě takových listin. Z pohledu teorie trestního práva tak vlastně povyšuje přípravu trestného činu na základní skutkovou podstatu⁵³. Paděláním je úplné vyhotovení nepravé listiny, která má vyvolat dojem listiny vydané příslušným orgánem, kdy však nezáleží na úrovni zdařilosti padělku či zda padělek odpovídá obsahově skutečnému dokladu. Trestným činem však nebude vyhotovení plně smyšleného, neexistujícího dokladu. *Pozměněním* (podstatnou změnou obsahu) je takový zásah, který se dotkne podstaty listiny, tedy údajů, které listina osvědčuje. *Podstatnou změnou* však není neověřená kopie takové listiny.

Subjekt není skutkovou podstatou omezen, pachatelem může být fyzická i právnická osoba a to i se sídlem mimo území České republiky⁵⁴. Fakultativním znakem je úmysl, aby listiny bylo užito jako pravé, který je prokazován zejména personalizací dokladu na osobu, která jej přechovává. Kvalifikovanou skutkovou podstatou je dále spáchání činu členem organizované skupiny, způsobení značné škody činem, získání značného prospěchu. Zvlášť přitěžující okolností je spáchání činu členem organizované skupiny působící ve více státech, spáchání činu za účelem usnadnění či umožnění spáchání vlastizrady, teroristického útoku nebo teroru, způsobení škody velkého rozsahu nebo získání prospěchu velkého rozsahu.

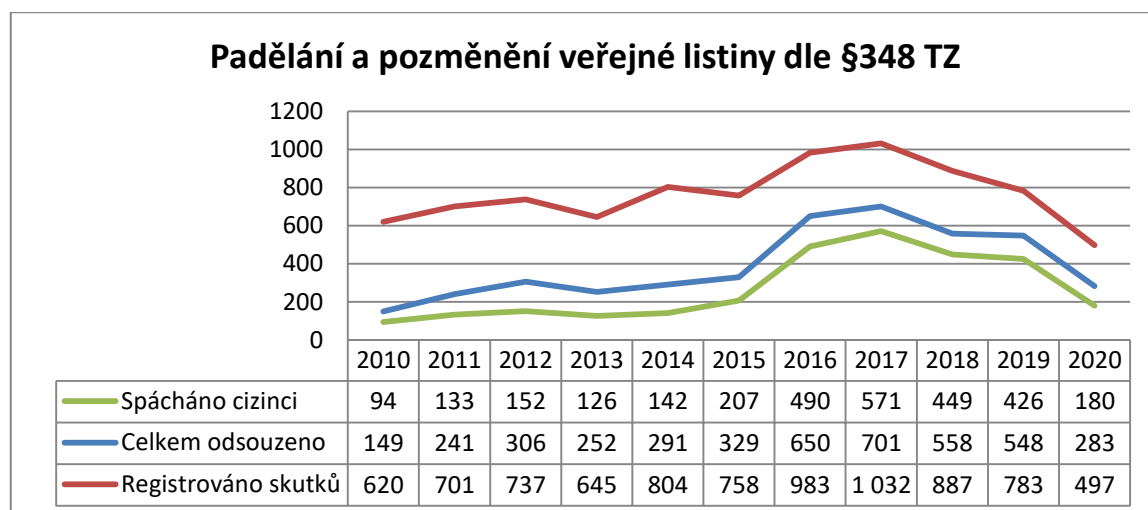
Kriminologická stránka

Motivací pachatele je zejména umožnění pobytu, výdělečné nebo jiné činnosti či získání majetkového prospěchu. Cílem paděláním je tak listina opravňující k pobytu na území (zejména průkaz totožnosti občana Evropské unie, který není ověřitelný cestou národních informačních systémů), k přístupu na pracovní trh (taktéž) nebo k řízení motorových vozidel (ve své podstatě taktéž umožňující výdělečnou činnost, často bez získání příslušných řidičských dovedností) a v neposlední řadě například získání neoprávněného úvěru u bankovní instituce. Důvodem pro takové jednání je zpravidla nezpůsobitelnost získat

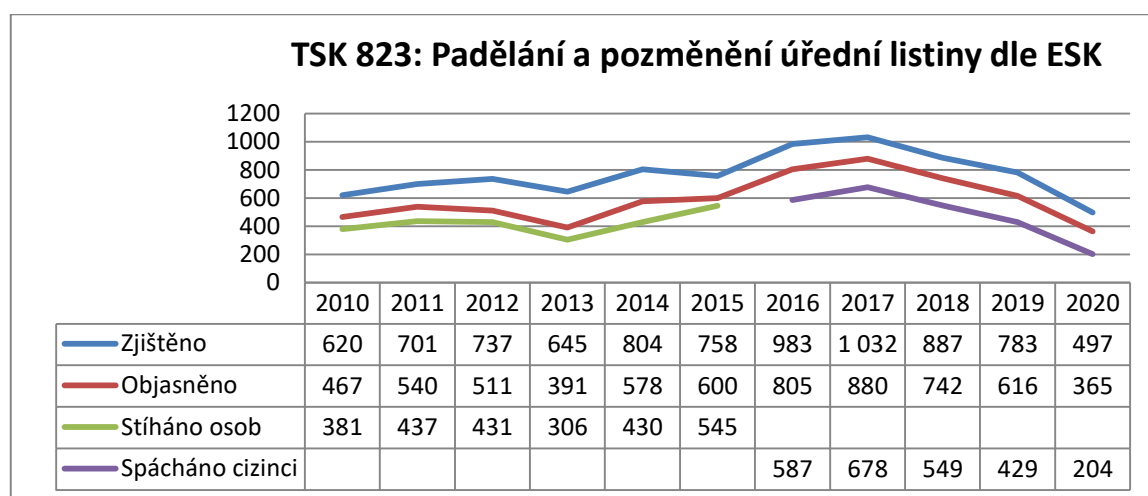
⁵³ ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 3254.

⁵⁴ § 4 odst. 2 z.č. 418/2011 Sb., o *trestní odpovědnosti právnických osob*, v posledním znění.

oprávnění legální cestou (zejména pro předchozí vyhoštění), kdy cena vyhotoveného padělku je přijatelná vzhledem k prostředkům které si může pachatel na území obstarat (viz příloha 4: případová studie). Nejčastější způsob odhalení vyplývající z kontrolní činnosti orgánů cizinecké policie je pak důvodem poměrně velkého rozsahu takové kriminality (graf 5).



Graf 5: Dynamika registrované kriminality dle SPTČ § 348 tr. zákoníku



Graf 6: Dynamika registrované kriminality dle TSK 823

Kriminalistická stránka

Typickou vyšetřovací situací je záchyt cizince předkládajícího padělek, která je z hlediska dokazování nejpříhodnější vzhledem ke konstrukci skutkové podstaty. Kromě toho přichází v úvahu záchyt samotného dokladu orgánem odpovědným

za výměnu řidičského průkazu za český (při ověření dožadáním vydávajícího státu) nebo kopie takového dokladu pořízená bankovní institucí (při prověřování nesplácení úvěru). Méně častými jsou pak záchyty dokladů personalizovaných na jinou osobu, než držitele, zakládajících podezření z obchodu s padělkami, nebo přímo odhalení padělatelské dílny či nástrojů. Typickými stopami jsou pak samotné padělky, jejich kopie, doklady shromážděné k pozměnění nebo nástroje k jejich vyhotovení. Zásadním úkonem dokazování je vyhotovení odborného vyjádření⁵⁵, které odpovídá na otázku, zda zachycené doklady vykazují známku padělání nebo pozměnění, dále k posouzení míry a způsobu jeho pozměnění nebo zdařilosti padělku, a to jak pro potřeby konkrétního trestního řízení, tak v návaznosti i za účelem rozkrývání sítě distributorů a výrobců a spolu s tím i za účelem prohlubování znalostí kontrolních orgánů o dostupných metodách falzifikace a jejich rozpoznávání. Zpracování odborného vyjádření je úkolem oddělení dokladů a specializovaných činností při krajských odborech cizinecké policie, umožňující vyhotovení vyjádření operativně na stejném pracovišti, na kterém probíhají úkony s cizincem a tedy i v rámci zkráceného přípravného řízení. Zkoumání probíhá zpravidla pomocí technických prostředků a dokumentace dostupných cestovních dokladů. Poznatky jsou poté dále centralizovány a evidovány cestou Národního centra pro kontrolu dokladů v rámci Ředitelství služby cizinecké policie, které mimo jiné zajišťuje aktualizaci vzorů dostupných dokladů⁵⁶. Podrobná a široce pojatá skutková podstata umožňuje poměrně bezproblémové dokazování viny držitele dokladu, kdy nejběžnější obhajobou jednotlivce je vydávání dokladu za suvenýr nebo nále. Pachatel však zpravidla odmítá uvádět podrobnosti ke způsobu nabytí dokladu a ustanovení distributora. Hlubší rozkrývání sítě výroby je proto otázkou operativní činnosti Národní centrály proti organizovanému zločinu, kdy neřídka vyžaduje kvalitní mezinárodní policejní spolupráci. Činnost základního útvaru při vyšetřování nejtypičtější formy skutku popisuje *příloha 4 (případová studie)*.

⁵⁵ § 105 odst. 5 zákona č. 141/1961, *trestní řád*, obor kriminalistika, technické zkoumání dokladů a písemností

⁵⁶ *Zahájení činnosti Národního centra pro kontrolu dokladů* [online]. Policie ČR, 2020. [cit. 22. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zahajeni-cinnosti-narodniho-centra-pro-kontrolu-dokladu.aspx>.

Kontrola kriminality

Vysoká latence takové kriminality, respektive její závislost na schopnosti padělek odhalit kontrolní činností policie poměrně zužuje možnosti kontroly takové kriminality prevencí, a to pouze na prevenci sekundární ve formě školení pracovníků odpovědných institucí k rozpoznávání padělků (pracovníci vydávající povolení k pobytu, řidičské průkazy atd.) Použití represivních prostředků vyžaduje schopnost padělek identifikovat a proto je nezbytná důsledná příprava pracovníků vykonávajících kontrolu (zejména příslušníků cizinecké policie a jejich spolupráce s inspektoráty práce, celní správou a dalšími orgány) spolu s dostatečným technickým (příruční prostředky pro kontrolu, technické vybavení specializovaných služeb), organizačním (dostupnost specialistů pro kontrolu v terénu i vyhotovení odborného posudku) a informačním (mezinárodní spolupráce a centralizace poznatků o vývoji falzifikátů cestou Národního centra pro kontrolu dokladů) zázemím pro posuzování padělaných listin.

4.2.2.3 ZNEUŽITÍ CIZÍ TOTOŽNOSTI

Kromě padělání či pozměnění dokladu je další možností cizince k zatajení neoprávněného pobytu užití dokladu pravého, který byl vydán jinému cizinci. Doklad je pak předkládán kontrolním orgánům na základě podobnosti držitele a majitele dokladu.

Trestněprávní stránka

Za velice specifických podmínek pak připadá v úvahu podezření z přečinu poškození cizích práv ve znění základní skutkové podstaty „*Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že uvede někoho v omyl nebo využije něčího omylu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*“ Předmětem ochrany jsou jiná, než majetková práva jednotlivce v oblasti vztahů rodinných, pracovních apod., práva právnických osob nebo státu⁵⁷. Z hlediska objektivní stránky se prokazuje jednání, které je povahou podvodné, kterým pachatel uvádí někoho v omyl (využívá něčího omylu), dále následek, kterým je způsobení vážné újmy na právech a kauzální nexus. Meritem dokazování je

⁵⁷ ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 1800.

právě způsobení vážné újmy na právech poškozeného, kdy se posuzuje intenzita újmy a faktický následek pro poškozeného a zda je tento škodlivý, lehce nebo obtížně odstranitelný, nebo zda je již zcela neodstranitelný. V tomto kontextu lze za stěžejní považovat dva rozsudky nejvyššího soudu. První⁵⁸ vylučuje přítomnost znaků trestného činu cizince, který při hraniční (analogicky i pobytové) kontrole předloží cizí cestovní pas a to zejména z důvodu, že takové jednání nezpůsobuje vážnou újmu na právech dotyčného státního orgánu a dále vzhledem k subsidiaritě trestního práva, kdy takové jednání postihuje relativně přísně i příslušná zákonná úprava⁵⁹. Druhý rozsudek⁶⁰ se týká škodlivého následku v případě, že se pachatel vydává za jinou osobu v rámci zjištěného správního deliktu, za který hrozí závažnější postih a prokazování neviny je pro poškozeného spojeno se značnými obtížemi. Uvedený případ se týká z jednání pachatele vyplývající hrozby uložení zákazu řízení motorových vozidel poškozenému, ale teoretické závěry rozhodnutí jsou přiměřeně aplikovatelné na případy, kdy by poškozenému cizinci hrozilo činnostmi pachatele správní vyhoštění či zrušení pobytu. Subjektem trestného činu může být jakákoliv fyzická osoba (nikoliv právnická), z hlediska subjektivní stránky se jedná o úmyslný trestný čin, kdy se prokazuje úmysl vážnou újmu způsobit. V rámci kontrolní činnosti cizinecké policie se setkáváme zejména s případem, kdy pachatel předkládá doklad vydaný jinému cizinci, aby předešel odhalení svého neoprávněného pobytu (nebo častěji pobytu v rozporu s rozhodnutím o vyhoštění či trestem vyhoštění). Prověřuje-li se v takovém případě podezření z přečinu poškození cizích práv, spočívá obstarávání důkazních prostředků především ve výpovědi poškozeného. Vzhledem k tomu, že k „zapůjčení“ dokladu dle zkušenosti dochází pravděpodobně za úplatu, nebo pro soudružnost komunity, poškození často neuvádějí utrpění žádné závažné újmy s tím, že doklad pravděpodobně ztratili a proto nezbyvá než věc odložit s tím, že se o trestný čin nejedná. Na takového „poškozeného“ se pak dále vztahuje postih

⁵⁸ NS 6/2001-T 188, převzato z ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 1804.

⁵⁹ Pokuta do 10.000 Kč dle ust. § 156 odst. 1 písm. m) zákona.č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, riziko správního vyhoštění až na 5 let dle ust. § 119 odst. 1 písm. b) bod 1 zákona.č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

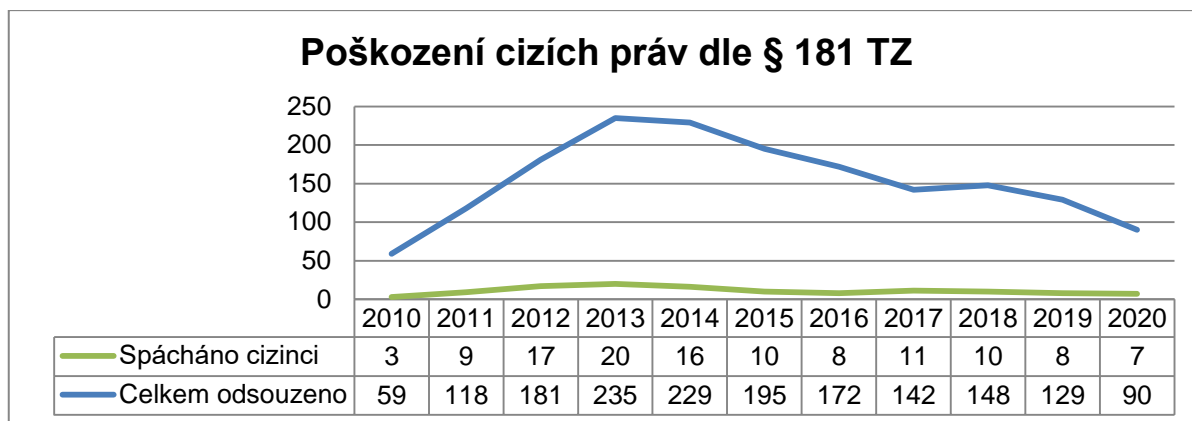
⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 06.02.2014, čj.. 6 Tdo 54/2014.

za přešupek podle zákona o pobytu cizinců v důsledku nesplnění povinnosti chránit takový doklad před zneužitím nebo ztrátou, resp. neohlášení ztráty nebo odcizení ve lhůtě do 3 pracovních dní⁶¹. Kvalifikovanou skutkovou podstatou je způsobení značné újmy na právech, získání značného prospěchu nebo spáčení činu vydáváním se za úřední osobu. Zvláště přitěžující okolností je újma na právech velkého rozsahu či získání prospěchu velkého rozsahu. Kvantitativní vyjádření dané trestné činnosti ve vztahu k nelegální migraci je problematické vzhledem k tomu (kromě výše uvedeného), že postihuje zejména řadu jiných kriminálních jednání jako podvody, neoprávněné shromažďování či sdílení intimních fotografií a podobně. V praxi jsem se s prověřováním takového jednání několikrát setkal, kdy skutková podstata bývá porovnávána s výše uvedeným jednáním a to často s diametrálně rozdílným právním názorem odpovědných orgánů. Považoval jsem proto za vhodné se tímto trestným činem podrobněji zabývat.

Kriminologická stránka

Motivace k předložení dokladu tzv. „na podobu“ je ve své podstatě totožná s motivací k předkládání padělku a jedná se tedy zejména o umožnění pobytu, výdělečné nebo jiné činnosti, získání majetkového prospěchu a vyhnutí se postihu. Orgány cizinecké policie skutky evidují zejména z důvodu nezbytnosti dalšího šetření ke způsobené újmě. Ta však zpravidla prokázána není a proto zastávám názor, že soudu je odevzdáváno minimum případů. Proto ani statistické vyjádření této kriminality nemá vhodnou výpovědní hodnotu pro potřebu této práce a to zejména z důvodu konstrukce skutkové podstaty (statistika ČSÚ) a pro nevhodné zařazení do příslušné TSK.

⁶¹ § 156 odst. 1 písm. f) zákona.č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.



Graf 7: Dynamika registrované kriminality dle SPTČ § 181 tr. zákoníku

Kriminalistická stránka

Typickým podezřelým je stejně jako v předchozí kapitole zpravidla neoprávněně pobývající cizinec po skončení jeho (zpravidla krátkodobého) pobytového oprávnění a po vyčerpání možností, jak svůj pobyt legalizovat. Předkládaný doklad pak zpravidla patří cizinci s oprávněným (dlouhodobým či trvalým) pobytem, který doklad nepotřebuje vzhledem k dočasnému odjezdu do země původu nebo při své vlastní kontrole předkládá například svůj cestovní pas a tvrdí, že doklad zanechal doma. Motivací k takovému jednání je pak jistě výdělek majitele dokladu, který je však téměř nemožné (respektive i neúčelné) prokázat. Úkolem počáteční fáze prověřování je tak zejména šetření k majiteli dokladu a jeho výsledk cílený na okolnosti ztráty, či zda mu byla způsobena újma.

Kontrola kriminality

Prevencí je v tomto případě (i vzhledem k nízké četnosti a beztrestnosti uváděného jednání) prakticky pouze důsledná činnost kontrolních orgánů při porovnávání totožnosti osoby s fotografií na dokladu, dostatečné vytěžování evidencí při kontrole k ověření totožnosti (cestou doplňujících otázek, porovnání více fotografií) a v případě potřeby i možnost provést specializované zkoumání metodou portrétní identifikace či porovnání otisků prstů v databázi daktyloskopických karet. Cizinecká policie za tímto účelem disponuje řadou oprávnění, kdy krajním je i zajištění cizince za účelem zjištění jeho totožnosti. Příslušným k šetření, prověřování a vyšetřování takové trestné činnosti je

zejména příslušný odbor cizinecké policie v rámci krajského ředitelství, respektive jeho pověřená součást (zpravidla oddělení dokumentace).

4.2.3 KRIMINALITA S CÍLEM ZISKU Z NELEGÁLNÍ MIGRACE

4.2.3.1 PŘEVADĚČSTVÍ

Nedovolené převádění cizinců přes státní hranici je historický fenomén doprovázející existencí jakékoliv kontrolované státní hranice kdy právě ochrana nebo ostražka hranice zavdává příčinu poptávky po zkušenostech či pomoci se způsobem jejího překonání.

Trestněprávní stránka

Uvedené jednání postihuje zejména základní skutková podstata trestného činu organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice dle § 340 trestního zákoníku ve znění

„kdo pro jiného organizuje nedovolené překročení státní hranice nebo jinému umožní či mu pomáhá nedovoleně překročit státní hranici nebo jinému po nedovoleném překročení státní hranice umožní či mu pomáhá přepravit se přes území České republiky nebo takové přepravení organizuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“

Objektem je dle komentáře z roku 2012⁶² zájem státu na kontrole osob, které překračují jeho státní hranici, kdy dle autorů se spáchání činu po vstupu České republiky do Schengenského prostoru vylučuje na vnitřních hranicích vyjma případů dočasného znovuzavedení kontrol, a tedy připadá v úvahu zejména na hranicích vnějších (mezinárodních letištích). Od té doby však vlivem masivního nárůstu tranzitní nelegální migrace (zejména během roku 2015) došlo k posunu, co se týče výkladu tohoto ustanovení zejména vlivem dovolání pachatelů odkazem na uvedený komentář. Následná rozhodnutí nejvyššího soudu pak do

⁶² ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 3213.

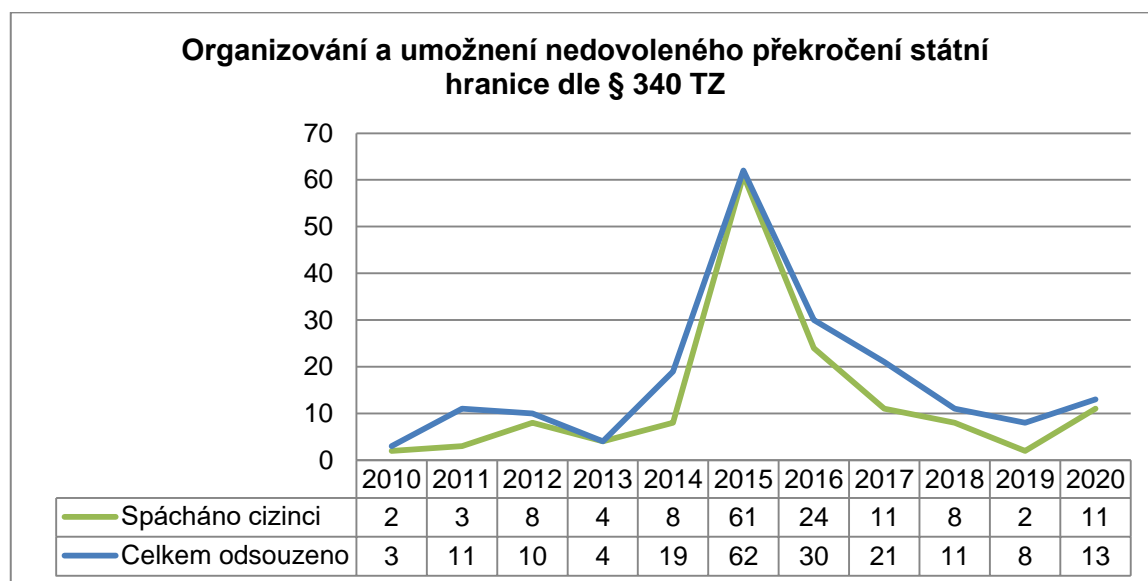
této otázky vnesla poměrně jasnou judikaturu⁶³. Totiž že i přes zrušení ochrany vnitřních hranic tyto nelze svévolně neoprávněně překračovat, kdy výsadu volného pohybu osob v rámci Schengenského prostoru požívají pouze osoby oprávněné do prostoru vstoupit. Účelem zrušení kontroly vnitřních hranic bylo zejména administrativní zjednodušení pohybu oprávněných osob, nikoliv umožnění osob neoprávněně se pohybovat mezi územími členských států. K výkladu objektu trestného činu je nutné zdůraznit odchylku od předmětu ochrany skutkové podstaty trestného činu napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky, která postihuje zejména právě umožnění *neoprávněného pobytu*. Z pohledu objektivní stránky přichází v úvahu tři formy jednání, a to organizace takového činu, jeho umožnění (charakter pomoci opomenutím i konáním) a pomáhání (všechny další formy pomoci). Subjekt je obecný, může jím být jakákoliv fyzická i právnická osoba a z hlediska subjektivní stránky je vyžadován úmysl resp. i úmysl eventuální. Kvalifikovanou skutkovou podstatou je spáchání činu jako člen organizované skupiny, vystavení jiného (zpravidla migrantů) nelidskému nebo ponižujícímu zacházení, spáchání za úplatu, opětovně či v úmyslu zakrýt jiný trestný čin. Přísněji postihováno je spáchání členem organizované skupiny za úplatu, vydání jiného v nebezpečí smrti, způsobení těžké újmy na zdraví, získání značného prospěchu, spáchání se zbraní (v tomto ohledu by se mohlo jednat i o užití vozidla jako zbraně proti zakročujícím policistům) nebo za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Nejzávažnější formou je způsobení smrti, způsobení těžké újmy na zdraví nejméně dvou osob, získání prospěchu velkého rozsahu a spáchání činu z pozice vojáka, kdy trestná je v tomto případě i příprava.

Kriminologická stránka

Z hlediska motivace obětí zde významně do hry vstupují push a pull faktory na straně nelegálně pobývajícího cizince, kdy významnost těchto faktorů (míra pronásledování, ekonomické destabilizace či závažnost ozbrojených konfliktů v zemi původu) vytváří tlak na straně poptávky a ovlivňuje míru nepohodlí, rizika, či nezbytného úsilí, kterou jsou migrující osoby ochotny podstoupit a zejména

⁶³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2012, sp. zn. 4 Tdo 993/2012, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. 7 Tdo 503/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 02.02.2017, sp. zn. 11 Tdo 1213/2016.

ceny, kterou jsou migranti ochotni zaplatit. Nezřídka totiž rodina vzhledem k ceně přepravy shromáždí prostředky k přepravě jednoho člena rodiny doufajíc, že tento poté zajistí způsob přivedení rodinných příslušníků jako úspěšný žadatel o azyl. Na straně druhé se jedná o příležitost k vytvoření nabídky na straně převaděčů, kdy výnos z takové činnosti je závislý na množství migrantů které se podaří nalákat k podstoupení přechodu hranice (umělé podpoření pull faktorů), na minimalizaci nákladů na přepravu (převozy velkého množství osob v nevyhovujících nebo život ohrožujících podmínkách) a paradoxně i na míře kontroly ze strany státních orgánů (vyšší činnost orgánů ostrahy hranic a policejních kontrol také zvyšuje cenu služby). Z dostupných statistických údajů lze pozorovat dynamiku vývoje vzhledem k počtu odsouzených osob (graf 8), na kterém lze jasně rozpoznat migrační vlnu v roce 2015. Počet policíí registrovaných skutků je obtížné rozlišit vzhledem ke složené TSK 634: Nedovolené překročení státní hranice (viz graf 1).



Graf 8: Dynamika registrované kriminality dle SPTČ § 181 tr. zákoníku

Kriminalistická stránka

Typické podněty k prověřování přicházejí zejména v důsledku kontrolní nebo operativní činnosti zainteresovaných orgánů nebo v případě mimořádných excesů i na základě oznámení veřejností. Z dosud zjištěných případů lze mimo

jiných jmenovat zvolení chybného dopravního prostředku s neplánovanou cílovou destinací na území České republiky, předčasné opuštění dopravního prostředku migranty na našem území či dokonce úmrtí migrantů v dopravním prostředku, které vyjde najevo v tranzitní zemi. Počáteční vyšetřovací situace mohou být různé v závislosti na zjevnosti subjektivní stránky pachatele. Asi nejčastější situací je záchyt v nákladovém prostoru nákladního automobilu nebo dodávky, kdy zajišťované stopy slouží především k prokazování, zda řidič o přítomnosti osob ve vozidle věděl. Kromě výpovědi řidiče a migrantů je tak vhodné zajistit ohledání přepravního prostoru s důrazem na možný způsob vniknutí migrantů do prostoru porušením plomby nebo plachty návěsu, způsob úkrytu nebo i množství obalů od jídla a účtenky (k částečné lokalizaci migrační trasy). Tvrzení řidiče je pak vhodné doplnit o výpis z tachografu o bezpečnostních přestávkách, záznamy o celní kontrole na trase a jejich výsledek nebo zajistit navigaci s pamětí trasy.

Při záchytu v osobním vozidle se pak bude jednat zejména o výsledky osob ke způsobu sjednání přepravy a prokazování, že řidič vozidla mohl předpokládat, že se o nelegálně tranzitující cizince jednalo. Typickými pachateli pak bývají cizinci s povoleným pobytem v některé z cílových zemí migrace, kteří mohou být nejnižším článkem hierarchie organizované převaděčské skupiny a za tímto účelem zpravidla používají nejméně nápadná vozidla. Druhou skupinou typických pachatelů pak bývají řidiči kamionů, jejichž trestná činnost (pokud je skutečně úmyslná) pak vyplývá spíše ze situace (skutečný „převaděč“ nabídne řidiči při bezpečnostní přestávce finanční obnos za to, že si nevšimne cizinců, kteří mu do návěsu vniknou). Jednotky pachatelů pak mohou tvořit osoby, které touto cestou demonstrují své sympatie k migrantům jako svůj životní či politický postoj, což však nevylučuje možnost, že jejich jednání je ve skutečnosti ziskové. Přístup a postupy vyšetřování takové trestné činnosti vyplývají zejména z poměrně dramatického vývoje nápadu registrovaných skutků při migrační krizi

v roce 2015 a zároveň také z nepoměrně větších zkušeností zahraničních kolegů vyšetřujících trestnou činnost na vnější hranici Schengenského prostoru ⁶⁴.

Kontrola kriminality

V tomto případě spočívá kontrola kriminality zejména v systematické kontrolní činnosti pověřených orgánů (zejména cizinecká a dopravní policie, celní správa) k prevenci spontánního jednání potenciálních pachatelů (řidiči kamionů, aktivisté) na straně jedné a mezinárodní policejní spolupráce (rozkrývání organizovaného převaděčství, předávání poznatků o zájmových vozidlech, sdílení poznatků o migračních trasách) na straně druhé. Příslušným k šetření, prověřování a vyšetřování takové trestné činnosti je zejména příslušný odbor cizinecké policie v rámci krajského ředitelství, respektive jeho pověřená součást (zpravidla oddělení dokumentace) v případě jednotlivého záchytu a Národní centrála proti organizovanému zločinu při rozkrývání sítě převaděčů a v rámci mezinárodních operací.

4.2.3.2 NEOPRÁVNĚNÉ ZAMĚSTNÁVÁNÍ

Závislou práci definuje český právní řád jako práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně. Závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě⁶⁵.

Zákonné vymezení závislé práce se stále mění a vyvíjí v reakci na nové výzvy pro pojetí zákoníku práce. Nelegální prací se dle platné úpravy rozumí výkon práce bez povolení či v rozporu s účelem vydaného povolení k pobytu. Cizinci bez povolení k zaměstnání se soustředí především do odvětví charakteristických nízkou kvalifikovanou, sezónní, dočasnou nebo příležitostnou prací. Tato je vykonávána v nepřehledných podmínkách, které znesnadňují

⁶⁴ VIKTORYOVÁ, J., PALAREC, J., BLATNICKÝ, J. *Metodika vyšetřovania násilného prekročenia štátnej hranice, prevádzačstva a nedovoleného prekročenia štátnej hranice*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. ISBN 978-80-8054-536-9 s. 13-30.

⁶⁵ § 2 zákona.č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*, v posledním znění.

kontrolní činnost. Pracovní a životní podmínky cizinců bývají zpravidla na nejnižší možné úrovni v důsledku neodpovídajících podmínek bezpečnosti práce či ubytování a s co nejnižšími odměnami a náklady na provoz. Právě maximální snížení nákladů a vyplývající zvýšení výnosu je tak pro zaměstnavatele motivací pro využívání pracovní síly, která je pro svůj nelegální pobytový statut odkázána na libovůli zaměstnavatele či zprostředkovatele a má minimální šanci na jakoukoliv právní ochranu pod hrozbou vyhoštění.

Cizinec může být zaměstnán pouze jako držitel zaměstnanecké karty, karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo modré karty a dále pokud má platné povolení k zaměstnání vydané krajskou pobočkou úřadu práce spolu s platným povolením k pobytu. Tato povolení nejsou vyžadována po cizinci s trvalým pobytem, cizinci, kterému byl uznán azyl nebo doplňková ochrana, cizinci, který nepracuje déle než 7 po sobě jdoucích dní nebo celkem 30 dní v roce, kdy tato podmínka se vztahuje na činnost umělců, pedagogů, studentů do 26 let, sportovců, zaměstnanců v mezinárodní dopravě vyslaných zaměstnavatelem na území České republiky v rámci své činnosti apod.⁶⁶ Tento výčet je neúplný, je rozšířen o řadu výjimek a neustále je novelizován v reakci na stávající změny ve všech sférách zaměstnávání. Jedním z nejproblematictějších bodů je v současné době nedokonalá legislativa ve vztahu k zahraničním pracovním agenturám s neprůhlednou vlastnickou strukturou, dále například pojetí sdílené ekonomiky v prostředí individuální automobilové dopravy, nebo pro zajímavost i výklad činnosti pracovníků v erotických klubech, které svůj zaměstnanecký vztah vykládají jako uměleckou činnost v malém rozsahu. V tomto ohledu má bohužel vždy navrch zaměstnavatel s vědomím nedokonalosti legislativy a „inovativním“ přístupem nad orgánem státní kontroly, který svou činnost vykonává pouze v případech, mezích a způsoby, které stanovuje zákon.

Výkon nelegální práce zaměstnancem a umožnění jejího výkonu zaměstnavatelem, konečným příjemcem a prostředníkem je postihováno příslušnými ustanoveními⁶⁷ zákona o zaměstnanosti s pokutami do 100.000 Kč

⁶⁶ § 89-100 (a navazující) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v posledním znění.

⁶⁷ § 139 a 140 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v posledním znění.

(zaměstnanec) resp. 5.000.000 Kč (zaměstnavatel, zprostředkovatel) ze strany úřadu práce. Neoprávněně pracující cizinec v tomto postavení riskuje vyhoštění až na dobu 3 let⁶⁸ spolu s pokutou do 5.000 Kč⁶⁹ ze strany služby cizinecké policie.

Trestněprávní stránka

Trestněprávní rovinu neoprávněného zaměstnávání cizinců postihuje základní skutková podstata trestného činu *neoprávněné zaměstnávání cizinců* dle ust. § 342 trestního zákoníku ve znění

„Kdo soustavně, opakovaně, za zvlášť vykořisťujících podmínek nebo ve větším rozsahu neoprávněně zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizince, který se zdržuje neoprávněně na území České republiky nebo nemá platné povolení k zaměstnání, pokud je podle jiného právního předpisu vyžadováno, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.“

Objektem skutkové podstaty je zde zájem na zabránění nelegální migrace a ochrana pracovního trhu v České republice před neoprávněným zaměstnáváním cizinců. Pachatelem může být zaměstnavatel nebo zprostředkovatel zaměstnání, což je znakem subjektu speciálního. Zaměstnavatelem i zprostředkovatelem však může být prakticky kdokoliv bez ohledu na formální oprávnění tuto činnost vykonávat (logickým výkladem *a minori ad maius*) a tedy z praktického hlediska není okruh možných subjektů omezen. Z pohledu subjektivní stránky se musí jednat o úmyslný trestný čin, přičemž ke spáchání postačí úmysl eventuální. Objektivní stránkou je jednání směřující k zaměstnání cizince bez povolení, následkem, kterým je výkon práce cizincem bez tohoto povolení a jejich příčinný vztah. Co se týče definice nelegální práce, odkazuje tato norma s *blanketní dispozicí* na zákon o pobytu cizinců a zákon o zaměstnanosti. Skutková podstata postihuje jak zaměstnávání cizinců, kteří na území nemají povolení k pobytu, tak cizinců, kteří na území pobývají legálně, avšak bez oprávnění k zaměstnání (z praxe zejména turistická

⁶⁸ § 119 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

⁶⁹ § 156 odst. 1 písm. f) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění.

víza a bezvívový styk nebo povolení k zaměstnání v jiném členském státě). Znak soustavnosti jednání popisuje Šámal jako případy, kdy pachatel spáchá řadou útoků jeden pokračující trestný čin, spáchá řadu opakovaných trestných činů nebo po odsouzení za soustavné páčání spáchá další činy, kterými navazuje na předchozí jednání. Znakem opakovanosti je situace, kdy nejde o jednorázové jednání pachatele, jestliže se toto uskutečnilo nejméně dvakrát nebo několikrát v určité časové souvislosti. Z hlediska znaku většího rozsahu se posuzuje zejména počet zaměstnaných osob, výše dosaženého zisku (která by měla být srovnatelná např. s příjmem ze zaměstnání a způsobilá být trvalým zdrojem příjmů) nebo délka doby zaměstnání (dle judikatury nejméně 6 měsíců). Zvláště vykořisťujícími podmínkami jsou takové, které jsou ve výrazném nepoměru k oprávněným pracovníkům a to zejména podmínky ohrožující zdraví a bezpečnost nebo ponižující lidskou důstojnost.

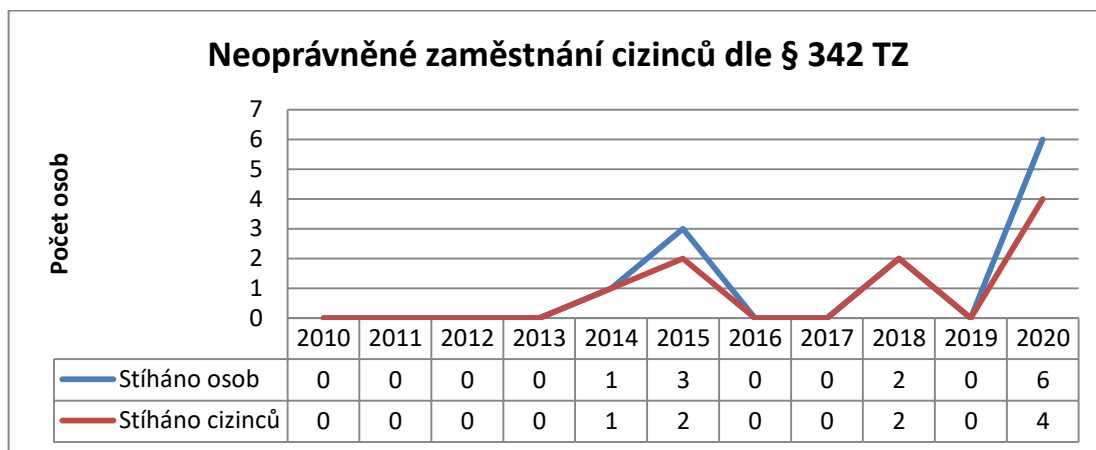
Skutková podstata byla novelou č. 330/2011 Sb. rozšířena o ustanovení odst. 2, které do skutkové podstaty zahrnuje „*zaměstnání a zprostředkování zaměstnání cizince, který je dítětem a zdržuje se neoprávněně na území České republiky nebo nemá platné povolení k zaměstnání podle jiného právního předpisu.*“ Jedná se o realizaci evropské směrnice⁷⁰ zavazující k důsledné ochraně dětí v otázce zneužívání dětské práce, a tedy tato část skutkové podstaty nevyžaduje znaky soustavnosti, opakovanosti, většího rozsahu ani zvláště vykořisťujících podmínek. Kvalifikovanou skutkovou podstatou je dále spáchání činu jako člen organizované skupiny, za úplatu nebo opětovně. Spácháním za úplatu se rozumí i odměna za zprostředkování práce a tedy bude postihovat i poměrně široce páchanou trestnou činnost, avšak z podstaty věci bude vyžadován úmysl. K opětovnému spáchání může dojít i bez předchozího pravomocného rozsudku pro stejný čin. Vyšší trestní sazbou je dále postihnuto získání značného prospěchu nebo prospěchu velkého rozsahu.

Kriminologická stránka

Pokud srovnám počet stíhaných osob za posledních 10 let (graf 9) se svými zkušenostmi za několik let praxe, kdy drtivá většina přechodně pobývajících

⁷⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. 6. 2009 o *minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.*

cizinců bez oprávnění k zaměstnání podrobených pobytové kontrole na našem území *zřejmě pracovala* a to velmi často v extrémně nevyhovujících podmínkách, musím nutně považovat statistický údaj o této trestné činnosti co do rozsahu za vysoce zkreslený. Důvodem je zřejmě extrémní latence v důsledku neochoty obětí takových činů s orgány spolupracovat, nedostatek legálních nástrojů k odhalování takové kriminality, problematiku prokazování znaku soustavnosti a opakovanosti skutku a v neposlední řadě nízkou citlivost veřejnosti na takovou trestnou činnost (masivní využití zahraničních dělníků jako běžný způsob minimalizace nákladů výroby ve všech odvětvích). Počty registrovaných skutků policií však hodnotit nelze vzhledem k zavedení TSK 669 pod ostatní trestnou činnost.



Graf 9: Dynamika registrované kriminality dle SPTČ § 342 tr. zákoníku

Kriminalistická stránka

Problematičnost vyšetřování je spojena s využíváním nedokonalé pracovní legislativy vyplývající z jejího poměrně intenzivního vývoje směrem k stále rozsáhlejšímu využívání outsourcingu. Dalším problémem je v současnosti poměrně velká atraktivnost nelegálního zaměstnávání jako zdroje vysokých výnosů. Důvodem je na jedné straně dostupná nabídka nelegální pracovní síly zejména v důsledku nastavení unijní legislativy umožňující při zachování volného pohybu krátkodobě pobývajících cizinců masivní přísun zájemců o práci bez odpovídajícího pobytového oprávnění. Na straně druhé je důvodem nedostatek tuzemské pracovní síly v určitých sektorech a to vzhledem k demografickým i jiným sociálním změnám v naší populaci. Právě atraktivnost nelegálního

zaměstnávání tak přitahuje i pachatele jiné hospodářské trestné činnosti, kteří pak svoje know-how využívají i v této oblasti. Spojením komplikované legislativy upravující pobyt cizinců, stále se vyvíjející pracovní legislativy a nesmírnou složitostí spojené ekonomické legislativy tak vzniká náročná disciplína odhalování nelegálního zaměstnávání cizinců přesahující rámec této práce. Typickými podněty jsou závěry provedených kontrol zaměstnanosti a zaměstnávání cizinců provedených cizineckou policií, Celní správou nebo Inspektoráty práce, které tvoří i stěžejní podklady (resp. stopy) pro trestní řízení. Extrémní případy nelegálního zaměstnání využívající zranitelnosti obětí (zaměstnanců) je ve specifických případech možné posuzovat jako obchod s lidmi.

4.2.3.3 OBCHOD S LIDMI

Podle poslední přijaté strategie pro boj proti obchodování s lidmi⁷¹ se v letech 2017-2018 stalo na území unie celkem 14.000 lidí obětí obchodu s lidmi (souhrn identifikovaných a předpokládaných obětí), kdy do počtu jsou zahrnuty pouze odhalené skutky. Zhruba polovinu všech obětí tvoří občané EU, většinu obětí tvoří sexuálně vykořisťované ženy a téměř čtvrtinu všech obětí tvoří děti. Oficiální zdroje za obchod s lidmi ve formě nucených prací či pracovního vykořisťování považují i agenturní zaměstnávání⁷². Český trestní řád jako *obchodování s lidmi* dle ust. § 168 trestního zákona postihuje základní skutkovou podstatou jednání toho,

„kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito jiným k pohlavnímu styku nebo jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla; jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánů z jeho těla; k službě v ozbrojených silách; k otroctví nebo nevolnictví; nebo k nuceným pracím nebo k jiným formám

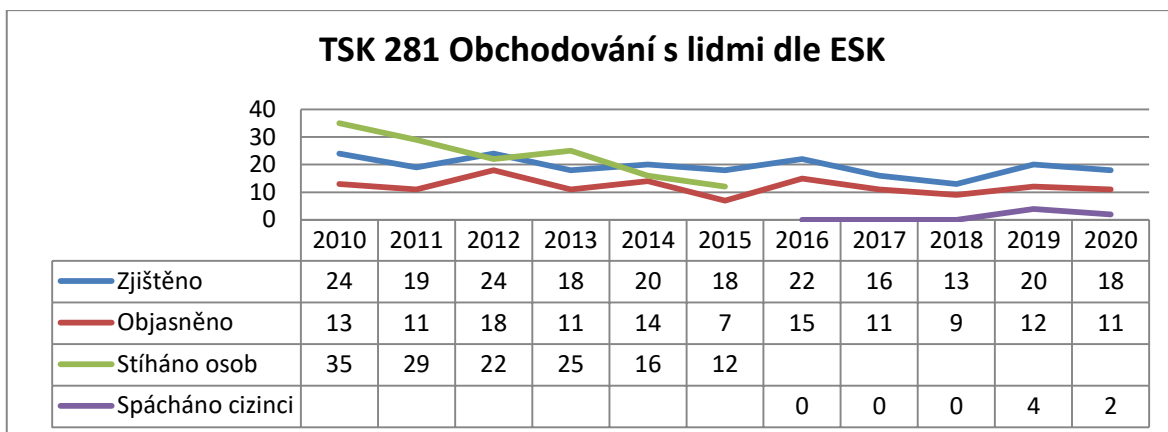
⁷¹Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů o strategii EU pro boj proti obchodování s lidmi ze dne 14. 4. 2021.

⁷²Působení cizinců v oblasti organizovaného zločinu na území ČR. In: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. s. 158. [cit. 05. 01. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-v-roce-2020-final-pdf.aspx>.

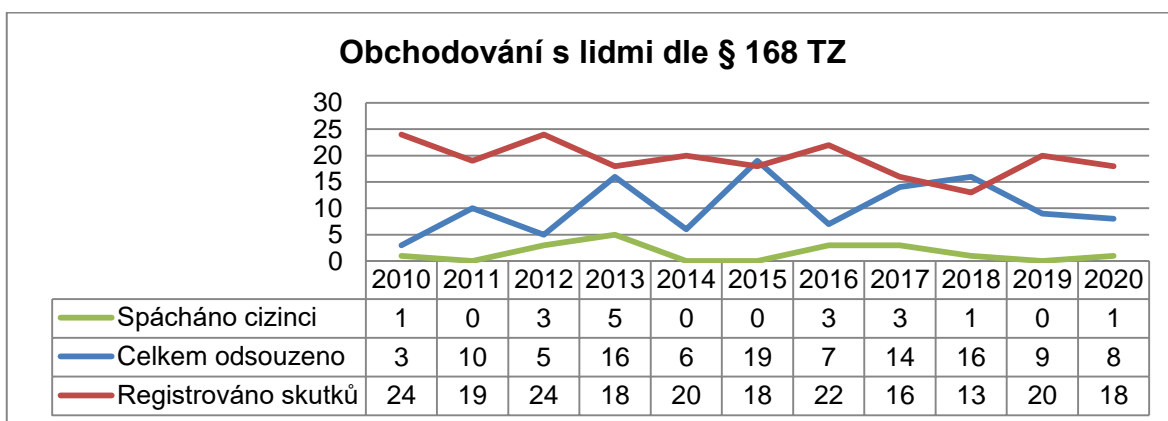
vykořisťování anebo kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

Stejně bude potrestán, kdo jinou osobu, než uvedenou v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lstí anebo zneužívají jejího omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá, aby ji bylo užito jiným k pohlavnímu styku nebo jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla; jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánů z jeho těla; k službě v ozbrojených silách; k otroctví nebo nevolnictví; nebo k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování anebo kdo kořistí z takového jednání“.

Objektem skutkové podstaty je ochrana osobní svobody v nejširším smyslu a není směřována pouze proti přeshraničnímu obchodu s lidmi. Jedna ze základních skutkových podstat chrání svobodu dětí (speciální subjekt - dítě ve smyslu trestního zákoníku, tedy osoba mladší 18 let), druhá základní skutková podstata chrání i dospělé osoby (subjekt obecný), které se však nemohly rozhodovat svobodně. Skutková podstata vylučuje i souhlas poškozeného daný pachatelem. Otroctví je popisováno jako stav, kdy je osoba předmětem vlastnického práva a není považována za svobodnou bytost. Nevolnictvím se rozumí nejtěžší stupeň poddanství, kdy nevolník nemá osobnostní a ekonomická práva, nemůže uzavírat manželství disponovat majetkem atd. bez povolení vrchnosti. Nucenou prací je práce nebo služba, která je vymáhána pod pohrůžkou trestu. Jinou formou vykořisťování jsou další činnosti pachatele, kterými získává neoprávněný prospěch z činnosti poškozeného. Organizované skupiny profitující z obchodu s lidmi zpravidla k tomuto účelu páchají veškerou uvedenou trestnou činností za účelem dovozu maximálního množství pracovních sil jakýmkoliv způsobem a užívají za tímto účelem jak padělané doklady, financují sítě osob z nižších sociálních vrstev vydávajících účelová prohlášení o otcovství, sňatky atd. Vyšetřování takové trestné činnosti spadá zejména do působnosti Národní centrály proti organizovanému zločinu a příslušná metodika vyšetřování přesahuje rámec této práce.



Graf 10: Dynamika registrované kriminality dle TSK 281



Graf 11: Dynamika registrované kriminality dle SPTČ § 168 tr. zákoníku

Kontrola kriminality

Jedním z koncepčních nástrojů kontroly je přerušení závislosti obětí na pachatelích. Oběti, které by jinak mohly být zdrojem informací či svědectví, však nespolupracují ať už pro nedůvěru ve státní instituce, pro hrozbu deportace nebo msty ze strany zprostředkovatelů. Koncepce unie proti související organizované trestné činnosti tedy počítá s možností udělit povolení k pobytu cizinci, který se stal obětí trestného činu obchodování s lidmi nebo pro kterého bylo organizováno či umožněno nedovolené překročení státní hranice či jí bylo napomáháno k neoprávněnému pobytu na území, jestliže je její svědectví významné k odhalení organizované skupiny páčající trestnou činnost na tomto úseku⁷³.

⁷³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011, o prevenci obchodování s lidmi, boje proti němu a ochraně obětí, In: *Úřední věstník*. L 101, 15. 4. 2011, s. 3-4. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=CS>.

5 NÁRODNĚ-BEZPEČNOSTNÍ ASPEKTY MIGRACE A SOUVISEJÍCÍ KRIMINALITY

Bezpečnostní hrozby spojené s migrací pramení zejména z jejího globálního rozměru. Ve výsledku tak národní zájmy ohrožují i procesy oslabení nebo kolapsu států, které jsou od České republiky podstatně vzdálené. Výsledkem neschopnosti oslabených států zajistit vlastní ekonomickou stabilitu, obranu, bezpečnost a vládu práva je vytvoření silných push faktorů. Z národního hlediska pak, kromě rezignace na kontrolu nelegální migrace, i nedostatečná integrace jinak legálních migrantů může ústit v sociální napětí projevující se následně nežádoucí radikalizací části domácí populace i přistěhovaleckých komunit. Bezpečnost jednoho státu se stává v prostředí mezinárodní migrace, zrušením hraničních kontrol členských států unie, přímo závislou na legislativní spolupráci členských států v rámci Schengenského prostoru a k zajištění bezpečnosti vyžaduje z hlediska potírání nelegální migrace a související kriminality dokončení velkokapacitních informačních systémů spolu s fungující mezinárodní policejní a justiční spoluprací a účinnou aplikací dalších kompenzačních opatření. Zároveň se však tímto způsobem zeštíhluje vliv domácí politiky na problematiku ochrany hranic, azylu a vízové nebo návratové politiky.

5.1 BEZPEČNOSTNÍ HROZBY

Bezpečnostní vědy za *hrozbu* označují stav nebo aktivity, které mohou poškodit nebo zničit chráněnou hodnotu, kterou je zejména státní zřízení a jeho části. Smyslem obrany proti hrozbám je jejich analýza a příjem protipatření, jejichž důležitým kritériem jsou náklady v porovnání s účinností. Výsledným *rizikem* odvozeným z konkrétní hrozby je možnost, že k určitému nežádoucímu jevu dojde a kterou stát podstupuje proto, aby snaha tyto hrozby redukovat nepřekročila únosnou míru⁷⁴. Podkladem pro rozhodovací proces ústředních orgánů v otázkách stanovení politiky přijímání cizinců a strategie postupu v případě souvisejících hrozeb, jsou zejména Zpráva o situaci v oblasti migrace

⁷⁴ PORADA, V. a kol. *Bezpečnostní vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, ISBN 978-80-7380-758-0, str. 52-53.

a integrace cizinců na území České republiky⁷⁵ a Audit národní bezpečnosti⁷⁶, které za aktuální hrozby na tomto poli označují hrozbu neřízené migrace, hrozbu neúspěšné integrace a vyplývající hrozby extremismu a terorismu, dále mezinárodní organizovanou trestnou činnost a migrační vlnu velkého rozsahu.

Za **neřízenou migraci** je považován stav, kdy příchod cizinců do země není nijak řízen, cizinci plošně nedodržují pravidla pobytu a stát není schopen realizovat návraty cizinců v případě porušení pravidel. Hrozbou pro současné státní zřízení je mimo jiné omezená proveditelnost fyzického vyhoštění (návratu) cizinců a rušení pobytů z bezpečnostních důvodů, zneužitelnost azylového systému (před novelou zákona o azylu byla průměrná doba řízení o azylu v řádu až stovek dní, úspěšnost žadatelů kolem 50 %) a dále nejednotné a nesystematické ukládání trestu vyhoštění soudy (resp. absenci návrhů ze strany státních zástupců). Z praktického hlediska je problematické stanovení nižší míry společenské nebezpečnosti nelegální migrace a převaděčství trestními zákony, neefektivita správního řízení jako nástroje ke kontrole rozsáhlé migrace, překotný vývoj unijní legislativy a její implementace do českého právního rámce způsobující nepřehlednost pramenů cizineckého práva a v neposlední řadě také snížená schopnost unijní legislativu vůbec ovlivnit. Z hlediska materiálních, technických a personálních kapacit je problémem nedostatečná schopnost udržet či pružně navýšit početní stavy odpovědných složek a to zejména odborného personálu nezbytného pro fungování celku (problém komplikovanosti právní úpravy) a nedostatečnost informačních systémů veřejné správy. Z hlediska vnějších vlivů jsou hrozbou důsledky konfliktů ve třetích zemích (aktuálně mj. situace na Ukrajině a důsledky konfliktů na blízkém východě) ve smyslu silných push faktorů, a z druhé strany

⁷⁵ Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021, [cit. 5. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-v-roce-2020-final-pdf.aspx>.

⁷⁶ Audit národní bezpečnosti [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2016, str. 62. [cit. 5. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>.

nedostatečné plnění pravidel ochrany hranic a azylových politik ze strany členských států⁷⁷.

Jako **migrační vlna** je popisována situace, kdy tlak cizinců na státní hranice České republiky s cílem legálně či nelegálně vstoupit na jeho území, tranzitovat přes něj nebo na něm pobývat zesílí nad absorpční schopnost státu, kdy její řešení není možné zabezpečit běžnou činností kompetentních orgánů⁷⁸. Vyplývající bezpečnostní hrozbou je pak neschopnost Policie ČR zajistit odhalování související trestné činnosti, neschopnost justice zajistit účinný postih pachatelů nebo neschopnost cizince následně vrátit do země původu. Formy takové vlny pak vycházejí zejména ze způsobu, jakým migrace probíhá. Česká republika zatím může čerpat ze zkušeností s migrační vlnou v roce 2015, která byla charakteristická zejména tranzitním způsobem migrace. Tedy způsobem latentním, který byl závislý na kontrolní činnosti cizinecké policie a kdy latence byla způsobena již neoprávněným vstupem do Schengenského prostoru a tedy využíváním skrytého způsobu převozu nebo vyhýbáním se kontrolní činnosti na trase. Tuto vlnu tak vzhledem k jejímu charakteru doprovázela zejména kriminalita spojená s převáděním osob přes území. Diametrálně odlišnou situací je migrační vlna, která může vzniknout v důsledku aktuální situace na rusko-ukrajinské hranici a která může dát do pohybu migrační vlnu *legálně pobývajících* cizinců a tedy ve svém důsledku také vlnu *latentní*. Česká republika se však v tomto případě zcela jistě stane jednou z cílových zemí a je možné očekávat masivní porušování pobytového režimu a spojené kriminality, nárůst žádostí o mezinárodní ochranu a související nemožnost realizace návratové politiky v důsledku reálného nebezpečí v zemi původu - a tudíž neúčinnost národních represivních opatření ve vztahu ke kriminálnímu jednání. Očekávaná doprovodná kriminalita by pak mohla být v počáteční etapě páchána v souvislosti s legalizací pobytu a nutností migrantů zajistit si na území prostředky k obživě (nárůst nelegálního zaměstnávání, obchod s lidmi, spojená násilná kriminalita).

⁷⁷ Zdroje hrozeb neřízené migrace hodnotím v kontextu závěrů SWOT analýzy Auditů národní bezpečnosti. In: Audit národní bezpečnosti [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2016, s. 69-72. [cit. 5. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>.

⁷⁸ HARAZIN, L., a kol. *Modelové scénáře pro vybrané zátěžové situace*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-489-2, s. 219.

Za **neúspěšnou integraci** je označován stav, kdy vznikají uzavřené komunity cizinců, které způsobují vznik konfliktů s majoritou či mezi komunitami cizinců navzájem. **Extremistické** postoje či příslušnost k **teroristické** skupině pak může být buďto důsledkem takového procesu, nebo je důsledkem rezignace na kontrolu příchozích osob na území. Zejména trestná činnost páchaná za účelem zisku z nelegální migrace a úskalí jejího odhalování a vyšetřování dávají prostor mezinárodním zločineckým strukturám k využití neúčinné legislativy ve svůj prospěch a to zejména formou moderního otroctví a propracovaného systému převádění osob přes hranice Schengenského prostoru a území členských států.

I bez aktuálního rizika ukrajinské migrační vlny považuji za hrozbu svého druhu **zrušení vízové povinnosti** vybraným zemím (mj. Ukrajina, Moldávie, Gruzie). Je podle mého názoru velmi sporným politickým krokem, pokud je aplikováno na země s podstatně nižší bezpečnostní a životní úrovní, se silným push efektem a bez ohledu na vyplývající bezpečnostní rizika a bez zavedených *účinných* kompenzačních opatření. Unie tak ve svém důsledku zrušením vízové povinnosti vytváří bezprecedentní pull faktor způsobující nekontrolovanou migrační vlnu, která je v důsledku její latence (nedostupností statistických údajů o jejím rozsahu) velmi obtížně prokazatelná. Údaje o závažnosti takové vlny mohou plynout pouze z výsledků činnosti kontrolních orgánů (cizinecká policie, úřad práce), jejichž personální možnosti však nejsou neomezené a tedy i zachycený objem nelegální migrace či související trestné činnosti mají své maximum odpovídající administrativní, personální a technické kapacitě orgánu. I přesto, že unie demonstruje nekompromisní postoj k obchodování s lidmi a pracovnímu vykořisťování, zrušení vízové povinnosti rizikovým zemím takovému postoji přímo odporuje a vytváří další podstatnou množinu nelegálních migrantů, kteří jsou víceméně bez nároků na účinnou právní ochranu vystaveni zájmům organizovaného zločinu a zprostředkovatelům zaměstnání. Bezvízová politika tak podle mého názoru může relativně fungovat pouze v tom případě, že bude zajištěna funkčním společným informačním systémem evidujícím dostatek údajů o občanech třetích zemí vstupujících na území, který bude možné vytěžovat operativně a v rámci běžné kontrolní činnosti a doprovázena funkčním systémem navracení osob, které pobytový režim porušily a nerespektují uložené

vyhoštění. Na druhou stranu postup unie spočívající v rezignaci na vízovou politiku vůči zemím, jehož občané představují bezpečnostní riziko co do objemu migrační vlny nebo z pohledu rozsahu vlastní (domácí) kriminality, a to několik let před plánovaným spuštěním popisovaných systémů (Evropský systém pro cestovní informace a povolení - ETIAS, Systém vstupu a výstupu - EES), považují za nepřijatelné riziko. S nízkou schopností prosazování národních zájmů souvisí i aplikace mechanismu pozastavení (také „záchranná brzda“), který některé členské státy prosadily. Pozastavení bezvízového styku však příslušné nařízení podmiňuje mj. „podstatným nárůstem rizik pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost členských států“, kdy pojem *podstatný nárůst* charakterizuje jako nárůst o více než 50%⁷⁹. Poslední zpráva v rámci mechanismu k pozastavení vízové povinnosti⁸⁰ například v oblasti migrace Ukrajinců popisuje 21% nárůst neoprávněně pobývajících cizinců i přes dopady opatření spojených s pandemií. Pokud jsme ochotni připustit, že příslušné orgány jsou v důsledku spojené administrativní zátěže v současné době (ať už započítáváme i vliv opatření vůči cizincům ze třetích zemí k zamezení šíření onemocnění Covid-19 nebo bereme v úvahu období před vznikem pandemie) na hranici svých možností, byl by tak bezprecedentní nárůst rizik daleko za hranou jakéhokoliv přijatelného opatření a „záchranná brzda“ je tak podle mého názoru pro (co do politického vlivu) menší členské země umístěna poměrně „vysoko“. Zpráva sice připouští probíhající nárůst nelegální migrace, nedostatečné prostředky a legislativu na boj proti organizované trestné činnosti v zemi původu nebo i dílčí konkrétní způsoby obcházení pobytového režimu (vydávání dvou biometrických cestovních pasů, majících za následek prakticky neomezený pobyt na území, možnost změny jména a další), mechanismus však považuje za vcelku funkční a vydává pouze dílčí doporučení.

⁷⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, *kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni*. In: *Úřední věstník*. L 303, 28. 11. 2018, s. 41. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1806&from=cs>.

⁸⁰ *Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě. Čtvrtá zpráva v rámci mechanismu pro pozastavení vízové povinnosti* ze dne 4. srpna 2021, Evropská komise, 2021 s. 32. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0602&from=EN>.

6 VYBRANÉ PROSTŘEDKY KONTROLY KRIMINALITY

Kontrola kriminality cizinců z hlediska nelegální migrace má dva rozměry. Prvním je represivní kontrola vycházející zejména z principu generální a individuální prevence z hlediska ukládání trestů. Stejně tak lze vykládat účel ukládání správního vyhoštění a dalších represivních opatření podle zákona o pobytu cizinců, kdy cizinci je ukládáno opatření přiměřené závažnosti jeho protiprávního jednání. Individuální prevence spočívá ve vztahu porušení zákona a následného trestu, které má ústit ve zjištění, že legální způsob jednání (migrace, získání pobytového titulu) by měl pro pachatele větší přínos, než nelegální postup. Generální prevence spočívá zejména v informování veřejnosti (kromě cizinců i potenciálních pachatelů příslušné trestné činnosti z řad občanů) o následcích nelegálního postupu. Taková informace může být cílena přímo (informace o podmínkách vstupu na území pro cizince na vhodném oficiálním webu, poučení při žádosti o pobytový titul) nebo nepřímo (zásada veřejnosti trestního řízení, zveřejňování odhalené trestné činnosti prostřednictvím zpravodajství, okrajově i působení v rámci komunity potrestané osoby). Druhým rozměrem kontroly kriminality je prevence, která však musí v tomto případě cílit zejména na ty oblasti, které vznik nelegální migrace a související kriminality způsobují a zároveň je lze ovlivnit. Cílení preventivních koncepcí je dále silně závislé na druhu a způsobu migrace, které má v úmyslu ovlivnit. Koncepce integrace cizinců⁸¹ například klade důraz na znalost jazyka, ekonomickou soběstačnost, orientaci ve společnosti a nabývání práv v závislosti na délce pobytu spolu s informováním cizinců o jejich právech a povinnostech v otázkách zaměstnávání či podnikání a postihu nelegálních způsobů migrace. Cílovou skupinou je zde zejména cizinec žádající legálním způsobem cestou příslušného orgánu, který mu takové informace poskytne. Stejný přístup však nebude fungovat v prostředí organizovaného obchodu s lidmi, převádění nebo neoprávněného zaměstnávání, které cílí zejména na sociálně nejslabší vrstvy z nejchudších oblastí. „Oběti“ této činnosti většinou podléhají cílenému náboru

⁸¹ Usnesení Vlády České republiky ze dne 18. 1. 2016 č. 26 o aktualizované Koncepci integrace cizinců – Ve vzájemném respektu a o Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců v roce 2016.

pachatelů a slibům snadného výdělků (nebo štědrého sociálního systému atd.), ale v pobytové legislativě se neorientují a legální způsob migrace považují za dražší, složitější nebo jinak nedostupnější. V tomto případě je pak obtížné hledat komunikační kanál, kterým by se informace a poučení o právech a povinnostech cizince či následcích nelegální migrace a související trestné činnosti dostaly k cílové skupině a plnily zde svůj preventivní účel. Historicky stát k takové situaci přistoupil stanovením vízové politiky s problematickou zemí, avšak v prostředí diktovaném unijní legislativou krátkodobého volného pohybu osob je z mého pohledu situace jakoukoliv státní preventivní koncepcí účinně neřešitelná.

6.1 PROSTŘEDKY VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI

Z kapitoly 2.1.1. vyplývá, že trvalý a dlouhodobý pobyt je upravován zejména národní legislativou, která i přesto podléhá rámci, který stanoví unijní směrnice (co se týče například slučování rodinných příslušníků občanů a rezidentů EU). Přechodný pobyt (zejména příslušníků třetích zemí) na území členských států však ve smyslu volného pohybu osob spadá do výlučné pravomoci unie a podléhá jen omezené míře státní diskrece co do stanovení povinností cizinců. Z takového dělení následně vychází i možnosti státu do té či oné politiky přímo zasahovat. Většina oprávněných zásahů je pojata jako reakce na narušení veřejného pořádku konkrétními cizinci nebo jako preventivní opatření při ohrožení bezpečnosti nebo hrozbě *závažného narušení veřejného pořádku*. To judikatura popisuje jako „*takové jednání, které bude představovat skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti*“⁸². Kromě toho však rozhodovací praxe soudů rozlišuje míru závažnosti narušení veřejného pořádku v ohledu na pobytový titul, kdy například důvody pro zamítnutí žádosti o trvalý pobyt z hlediska narušení veřejného pořádku musí být daleko zásadnější, než v případě ukončení přechodného pobytu občana Evropské unie⁸³. Zachování přiměřené státní diskrece hodnocení

⁸² Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2011, čj. 3 As 4/2010-151, které odkazuje na čl. 27 odst. 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států v posledním znění.

⁸³ Rozsudek nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2013, čj. 1 As 175/2012-34.

cizince jako hrozby pro veřejný pořádek považují za jeden ze zásadních prostředků vnitřní bezpečnosti. Praktickým výstupem je například vyhoštění trvale pobývajících cizince s prokázanou vazbou na teroristickou organizaci nebo na straně druhé vyhoštění občana Evropské unie, který se na území opakovaně v krátkém časovém sledu dopouští přestupků proti majetku.

6.2 PROSTŘEDKY BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY UNIE

Vstupem do Schengenského prostoru a odstraněním kontrol na vnitřních hranicích převzala Česká republika v souladu se Schengenskými aquis spolu s ostatními členskými státy odpovědnost za celý prostor Evropské unie a Schengenského prostoru. Samotné odstranění kontrol způsobilo, že značné procento hledaných (resp. i pohřešovaných) osob opouští území republiky, což vytváří potřebu účinně pátrat na území celé unie a to v odůvodněných případech i okamžitě. Stejně tak vyvstala potřeba sdílet informace o těch cizincích ze třetích zemí, kterým byl uložen trest vyhoštění na dobu delší než jeden rok a které je nezbytné v souladu s přímo použitelným předpisem vyhostit i orgánem jiného členského státu. Za tímto účelem bylo nezbytné přijmout přiměřená kompenzační opatření k vyvážení *rizik*, která unie vznikem Schengenského prostoru připustila.

Společné informační systémy

Jedním ze stěžejních prvků boje proti trestné činnosti spojené s migrací je existence společných informačních systémů unijních států. Hlavním takovým systémem je Schengenský informační systém druhé generace (SIS II), který byl zaveden v dubnu roku 2013 a od roku 2018 prochází implementací jeho nového právního rámce. V systému jsou vedeny záznamy k osobám hledaným za účelem předání na základě Evropského zatýkacího rozkazu nebo Mezinárodního zatýkacího rozkazu, záznamy k nežádoucím cizincům, k osobám pohřešovaným, dále záznamy za účelem zjištění pobytu pro potřeby doručování nebo provedení důkazu justičním orgánům v trestním řízení, záznamy s požadavkem provedení skryté nebo specifické kontroly a záznamy o věcech odcizených, ztracených, zneužitých nebo zneplatněných či věcí hledaných jako důkaz v trestním řízení. Předností systému je rychlost a přímota předávané informace, kdy zdrojem

vkládáných dat jsou národní databáze určené pro potřeby pátrání (PATROS – pátrání po osobách, ENO – evidence nežádoucích osob v rámci Cizineckého informačního systému a další) a po vložení do národní pátrací databáze je záznam do několika desítek sekund dostupný pro policisty s přístupem do SIS II po celém schengenském prostoru. Díky právní závaznosti záznamu má navíc např. záznam v SIS za účelem zatčení sílu evropského zatýkacího rozkazu, provedení skryté kontroly dle požadavku v záznamu je povinností zakročujícího policisty atd. Odpovědnost za vložené záznamy je na národní úrovni, kdy odborným garantem je určené kontaktní místo, tzv. Národní centrum SIRENE, které v podmínkách Policie ČR zajišťuje Odbor mezinárodní policejní spolupráce. Začátkem roku 2019 SIS II obsahoval 82 milionů záznamů (z toho většina záznamy k dokladům k zamezení jejich zneužití, cca 1 milion osob a několik milionů vozidel) a národní centrály SIRENE evidovaly např. v roce 2017 téměř 244 tisíc pozitivních lustrací („hitů“)⁸⁴. Dalšími společnými informačními systémy, které sdružují zejména biometrické údaje k osobám, jsou databáze Interpolu (kdy jeho funkci v podmínkách Schengenského prostoru přejímá SIS II, avšak síť interpolu má celosvětový dosah co do sdílení informací k nejzávažnější kriminalitě), Vízový informační systém (sdružuje i fotografie a otisky prstů držitelů schengenských víz) nebo EURODAC (evidence sloužící pouze pro identifikaci žadatelů o azyl). Vizí do budoucna je spuštění systémů pod označením „Smart Borders“, sestávající z evidence ETIAS, která bude obsahovat informace o cizincích, kteří budou muset k cestě do Schengenského prostoru disponovat cestovním povolením, a Entry/exit systému k evidenci všech občanů třetích zemí vstupujících do Schengenského prostoru. Provoz takových velkokapacitních informačních systémů (spolu se SIS II, VIS a EURODAC) provozuje evropská agentura euLISA.

Přeshraniční operace a výměna informací

Odhalování a vyšetřování kriminality s mezinárodním přesahem již není vzhledem k volnému pohybu osob, služeb a kapitálu žádnou výjimkou a to zejména co do pracovního vykořisťování, obchodu s lidmi nebo organizovaného

⁸⁴ WEISS Michael. *Schengenská spolupráce. Stručný průvodce 2019*. Praha: Odbor mezinárodní policejní spolupráce, 2019. s. 10.

převaděčství. Podklady a prostředky pro výměnu informací v rámci unie nebo Schengenského prostoru závisí na účelu, dostupnosti a specializaci řešené problematiky. Nejobecnějším postupem je spolupráce prostřednictvím Národního centra SIRENE a Schengenského informačního systému, Interpolu, Europolu, styčných důstojníků či společných center policejní a celní spolupráce. Kromě toho mohou orgány činné v trestním řízení jako podklad spolupráce postupovat podle tzv. Švédské iniciativy⁸⁵, která stanovuje povinnost poskytnutí informací v dožádaném státě i lhůty pro splnění urgentních dožádání. V rámci konkrétní problematiky pak výměna probíhá pomocí mezinárodních sítí a kontaktních bodů, jakými jsou například ENFAST (Evropská síť týmů cíleného pátrání po osobách – v ČR prováděno pracovníky ÚSKPV), CARIN a ARO (síť orgánů pro spolupráci v oblasti finanční kriminality a zajišťování výnosů z trestné činnosti – v ČR zajišťuje ÚOKFK SKPV) a dále Národní kontaktní body pro kyberkriminalitu, terorismus a přeshraniční autokriminalitu (zajišťuje NCOZ SKPV) a pro sportovní události většího rozsahu (zajišťuje ÚSKPV).

⁸⁵ Rámcové rozhodnutí Rady 2006/960/SVV ze dne 18. 12. 2006 o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států Evropské unie.

7 ZÁVĚR

První hypotéza vyřčená v úvodu mé práce vyžadovala analýzu, zda v důsledku narůstající nelegální migrace stoupá kriminalita s ní spojená. Mým úkolem v tomto ohledu bylo stanovit a analyzovat trestnou činnost, která přímo souvisí s nelegální migrací, ze způsobu nelegální migrace vyplývá nebo z nelegální migrace kořistí. Druhotným úkolem bylo doprovodit text kvantitativním vyjádřením rozsahu takové kriminality a zhodnotit relevanci statistických dat. Jejich neurčitou výpovědní hodnotu jsem však nezbytně musel konfrontovat i se zkušenostmi, které jsem působením v přímém výkonu služby na Odboru cizinecké policie pražského krajského policejního ředitelství získal. Realitu jsem totiž nezřídka vnímal podstatně jinak než statistické závěry. „Politici používají statistiku jako opilý kandelábr: pořádně nic neosvětluje, ale dá se toho držet⁸⁶“, jsou slova Gerda Bosbacha (*1953), německého statistika, která jsem v rámci rešerše objevil a nutně jsem je musel v závěru práce užít, vzhledem k míře latence a zkreslení výchozích údajů, které tvoří zdroje dat pro dlouhodobé strategie v přijímání cizinců a vývoji migrační legislativy.

Podstatnější byla z tohoto pohledu verifikace hypotézy druhé, a to že represe nelegální migrace je v současné době otázkou zejména správního práva a stát dává přednost správnímu trestání před kriminalizací migrace. Závěrem je tedy konstatování, že kriminalizace nelegální migrace má tedy své místo při postihování jejích nejzávažnějších forem, ale paradoxně se v mnoha případech jeví jako nedostatečně účinným nástrojem v porovnání s represivními opatřeními náležejícími mimo trestní právo.

Realističtější, ale o to snad cennějším výsledkem mé práce je praktický pohled na kriminalitu spojenou s nelegální migrací a závěry použitelné pro výkon služby při jejím odhalování i jako nezbytné minimum pro jejich následné vyšetřování.

⁸⁶ „*Politiker benutzen die Statistik wie ein Betrunkener den Laternenpfahl: Nicht um eine Sache zu beleuchten, sondern um sich daran festzuhalten*“, převzato z: HAUSER, J. Alter, ist das herrlich! [online]. Wiesbaden: Gabler, 2007. [cit. 13.02.2022]. ISBN:978-80-904248-8-3, s. 30. Dostupné z: <http://docplayer.org/4507961-Juergen-hauser-alter-ist-das-herrlich.html>.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

DRBOHLAV, D. *Ukrajinská pracovní migrace v Česku*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum. 2015. ISBN 978-80-246-2995-7.

DRBOHLAV M., KUČERA D.. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. 2. vydání. Praha: PRIME SAFETY, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-903906-4-5.

GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, ISBN 978-80-7598-554-5.

HABICH, Lukáš, Martin Kloubek a kol, *Činnost policejních služeb*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. ISBN 978-80-7251-481-6.

HARAZIN, L., a kol. *Modelové scénáře pro vybrané zátěžové situace*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-489-2.

HAUSER, J. *Alter, ist das herrlich!* [online]. Wiesbaden: Gabler, 2007. [cit. 13.02.2022]. ISBN:978-80-904248-8-3, Dostupné z: <http://docplayer.org/4507961-Juergen-hauser-alter-ist-das-herrlich.html>.

MOULISOVÁ, M., *Kriminalita etnických menšin a cizinců*, Praha: Policejní akademie České republiky, 2010. ISBN 978-80-7251-335-2.

PIKNA, Bohumil Ivan. *Vnitřní bezpečnost státu v právu a politice EU*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN: 978-80-7380-783-2.

PORADA, V. a kol. *Bezpečnostní vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, ISBN 978-80-7380-758-0.

POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-907-6.

ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5.

VIKTORYOVÁ, J., PALAREC, J., BLATNICKÝ, J. *Metodika vyšetřovania násilného prekročenia štátnej hranice, prevádzachstva a nedovoleného prekročenia štátnej hranice*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. ISBN 978-80-8054-536-9.

WEISS Michael. *Schengenská spolupráce. Stručný průvodce 2019*. Praha: Odbor mezinárodní policejní spolupráce, 2019.

Ročenka uprchlického a cizineckého práva. Eds. Dalibor Jílek a Pavel Pořízek. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2018, s. 542-554. ISBN 978-80-87949-91-7.

Legislativa

Zákon č. 141/1961 Sb., *Trestní zákon*, ve znění k 1. 1.1962.

Zákon č. 325/1999 Sb., *o azylu*, v posledním znění.

Zákon č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*, v posledním znění.

Zákon č. 435/2004 Sb., *o zaměstnanosti*, v posledním znění.

Zákon č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*, v posledním znění.

Zákon č. 237/2008 Sb., *o Policii České republiky*, v posledním znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, posledním znění.

Zákon č. 191/2016 Sb., *o ochraně státních hranic*, v posledním znění.

Usnesení Vlády České republiky ze dne 18. 1. 2016 č. 26 *o aktualizované Koncepci integrace cizinců – Ve vzájemném respektu a o Postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců v roce 2016*.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1987/2006 ze dne 20. 12. 2006 *o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II)* v posledním znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. 7. 2009 *o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)* v posledním znění.

Nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 2016/399 ze dne 9. 3. 2016, kterým se stanoví kodex Unie *o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)* v posledním znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. 11. 2018, *kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni* v posledním znění.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. 4. 2004 *o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států* v posledním znění.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. 6. 2009 *o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí*.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2011/36/EU ze dne 5. 4. 2011, *o prevenci obchodování s lidmi, boje proti němu a ochraně obětí*.

Rámcové rozhodnutí Rady 2006/960/SVV ze dne 18. 12. 2006 o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států Evropské unie v posledním znění.

Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů o strategii EU pro boj proti obchodování s lidmi ze dne 14. 4. 2021.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě. Čtvrtá zpráva v rámci mechanismu pro pozastavení vízové povinnosti ze dne 4. 8. 2021, Evropská komise, 2021. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0602&-from=EN>.

Pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení v posledním znění.

Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2011, čj. 3 As 4/2010-151.

Rozsudek Nejvyššího soudu z 6. 2. 2014, čj.. 6 Tdo 54/2014.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 26. 4. 2016, sp. zn. 7 Tdo 503/2016.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 11. 12. 2012, sp. zn. 4 Tdo 993/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu z 2. 2. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1213/2016.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu z 6. 2. 2013, čj. 1 As 175/2012-34.

Elektronické zdroje

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2020 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021, [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-v-roce-2020-final-pdf.aspx>.

Audit národní bezpečnosti [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2020, [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2019.aspx>.

Cizinci v České republice 2020 [online]. [cit. 27. 1. 2022]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2020-5u6c6k4pxo_

Statistiky: *Kriminalita* [online]. Policie ČR. [cit. 27. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx?q=Y3BpPTE%3d>.

Výroční zpráva NCOZ 2020 [online]. Národní centrála proti organizovanému zločinu, kancelář ředitele útvaru, 2021. [cit. 1. 8. 2022]. Dostupné z:<https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpráva-ncoz-2020.aspx>.

<http://ceskolipsky.denik.cz>

<http://www.encyclopedia-ofmigration.org/>

<http://www.policie.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1: *Vývoj legální a nelegální migrace*

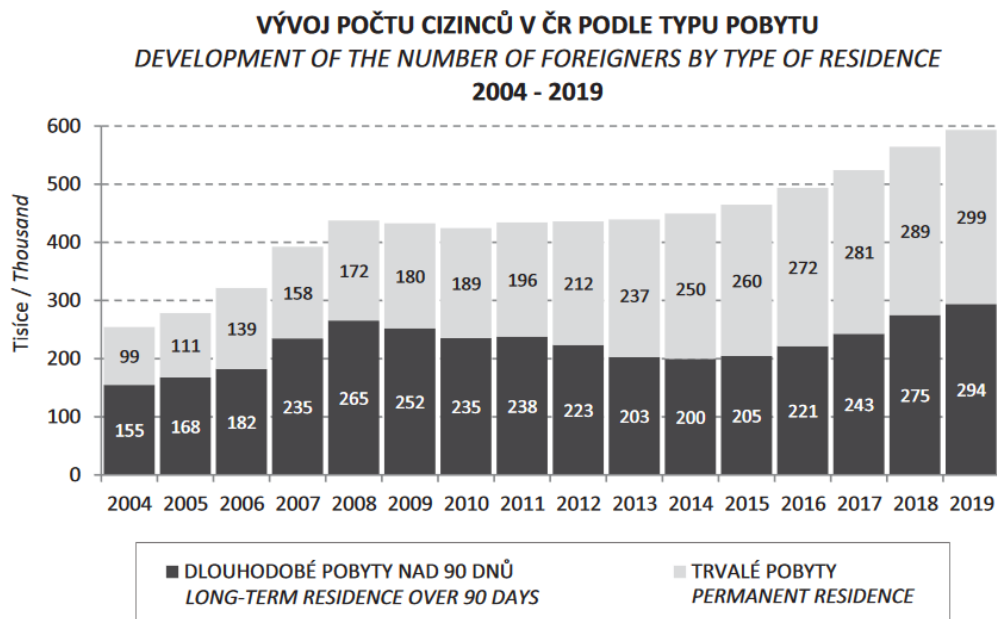
PŘÍLOHA 2: *Kriminalita cizinců*

PŘÍLOHA 3: *Případová studie – Maření úředního rozhodnutí a vykázání*

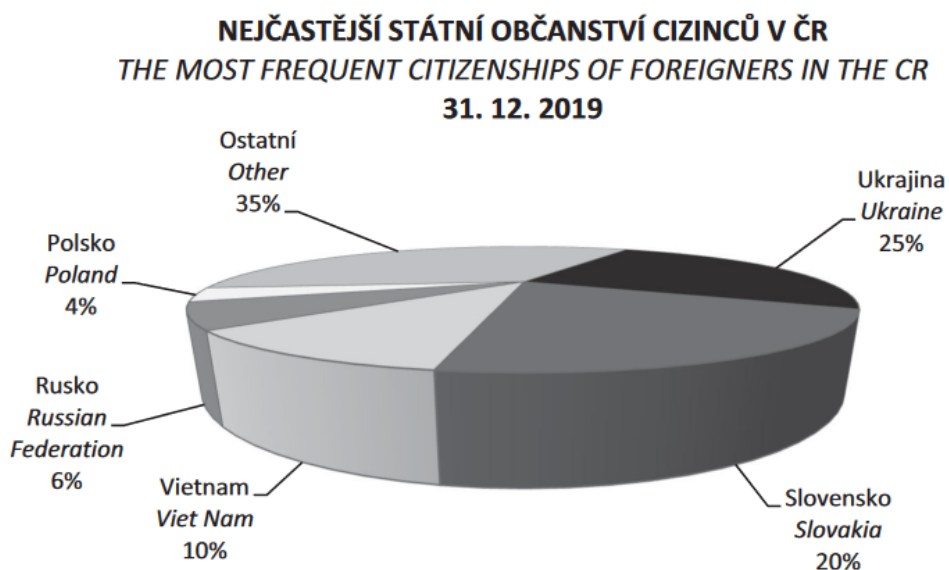
PŘÍLOHA 4: *Případová studie – Padělání a pozměnění veřejné listiny*

PŘÍLOHY PRÁCE

PŘÍLOHA 1: Vývoj legální a nelegální migrace



Graf 1: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu⁸⁷

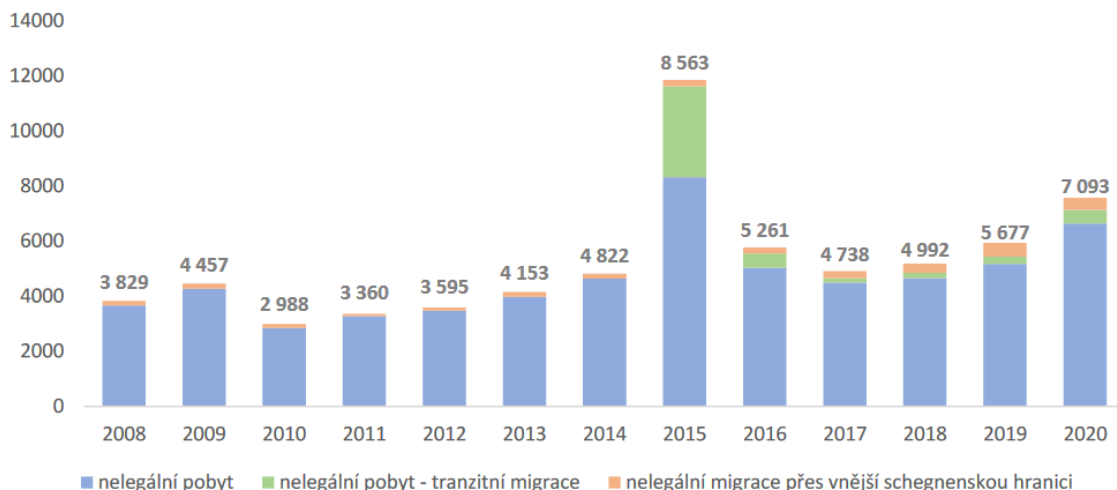


Graf 2: Nejčastější občanství cizinců v ČR⁸⁸

⁸⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v České republice 2020* [online]. 2021 [cit. 27. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2020-5u6c6k4pxo>, s.43.

⁸⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v České republice 2020* [online]. 2021 [cit. 27. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2020-5u6c6k4pxo>, s.44.

Vývoj nelegální migrace v letech 2008 - 2020



Graf 3: Vývoj nelegální migrace⁸⁹

Tabulka 1: Nelegální migrace v ČR podle druhu a státní příslušnosti⁹⁰

Nelegální migrace v ČR v roce 2019 dle kategorie

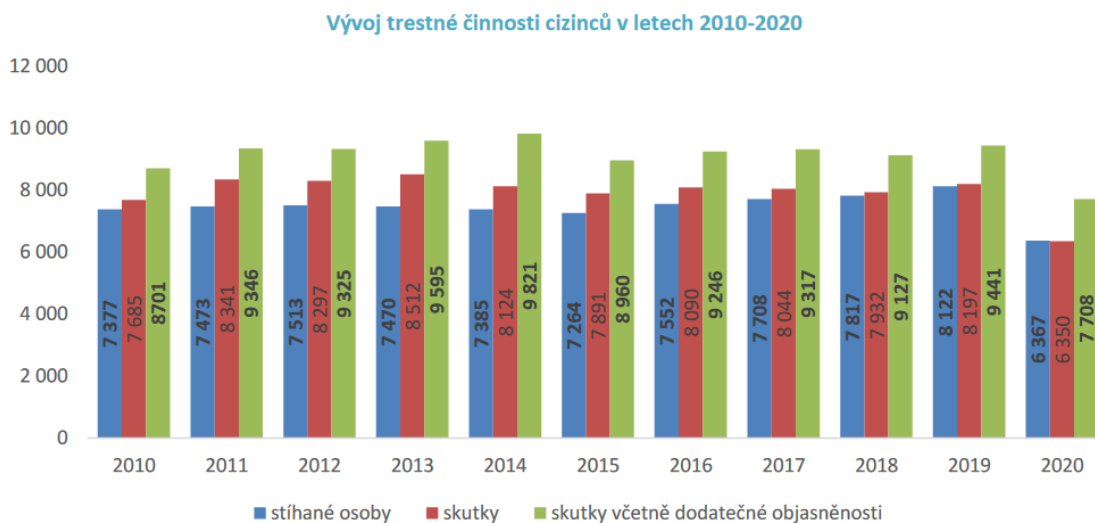
Nelegální migrace v ČR					
Nelegální pobyt	Zjištěno osob	tj. %	Nelegální migrace přes VSH	Zjištěno osob	tj. %
Celkem	5 174	100,0	Celkem	503	100,0
z toho občané EU	179	3,5	z toho občané EU	2	0,4
občané třetích zemí	4 995	96,5	občané třetího státu	501	99,6
z toho 10 nejčetnějších státních příslušností:			z toho 10 nejčetnějších státních příslušností:		
Ukrajina	1 456	28,1	Gruzie	133	26,4
Moldavsko	825	15,9	Ukrajina	48	9,5
Vietnam	353	6,8	Albánie	47	9,3
Rusko	237	4,6	Rusko	34	6,8
Uzbekistán	199	3,8	Čína	28	5,6
Gruzie	190	3,7	Indie	22	4,4
Kazachstán	155	3,0	Írán	17	3,4
Saudská Arábie	121	2,3	uprchlík 1951	15	3,0
Afghánistán	102	2,0	USA	13	2,6
Slovensko	92	1,8	Arménie	12	2,4

Zdroj: ŘSCP

⁸⁹ Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2020 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021, [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-v-roce-2020-final-pdf.aspx>, s. 110.

⁹⁰ Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2020, [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2019.aspx>, s. 102.

PŘÍLOHA 2: Kriminalita cizinců



Graf 1: Vývoj obecné trestné činnosti cizinců⁹¹

Tabulka 1: Trestná činnost cizinců podle státní příslušnosti⁹²

Trestné stíhání cizinci v ČR dle státní příslušnosti – srovnání 2018/2019

Rok	2018	tj. %	2019	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem	7 817	100,0	8 122	100,0	3,9	305
z toho TOP 10 (řazeno dle 2019):						
Slovensko	2 539	32,5	2 609	32,1	2,8	70
Ukrajina	1 602	20,5	1 798	22,1	12,2	196
Rumunsko	522	6,7	536	6,6	2,7	14
Polsko	614	7,9	481	5,9	-21,7	-133
Moldávie	325	4,2	357	4,4	9,8	32
Vietnam	356	4,6	322	4,0	-9,6	-34
Bulharsko	327	4,2	307	3,8	-6,1	-20
Rusko	158	2,0	159	2,0	0,6	1
Německo	176	2,3	153	1,9	-13,1	-23
Gruzie	58	0,7	141	1,7	143,1	83

Zdroj: ÚSKPV

Tabulka 2: Trestná činnost cizinců podle takticko-statistické klasifikace⁹³

⁹¹ Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2020 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021, [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-v-roce-2020-final-pdf.aspx>, s. 153.

⁹² Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2020, [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2019.aspx>, s. 147.

Počet trestně stíhaných cizinců na území ČR a počet skutků spáchaných cizinci dle jednotlivých druhů kriminality

Druh kriminality	Stíháno cizinců	Trestná činnost cizinců (skutky)*	Stíháno cizinců	Trestná činnost cizinců (skutky)*
	2018	2018	2019	2019
Násilné činy	1 024	1 044	1 025	1 042
z toho vraždy	15	11	15	15
z toho loupeže	183	153	157	124
z toho úmyslné ublížení na zdraví	447	403	428	386
Mravnostní činy	144	156	129	154
Majetkové činy	1 777	2 241	1 855	2 270
z toho krádeže vloupáním	290	349	280	396
z toho krádeže prosté	1 152	1 429	1 248	1 395
z toho krádeže kapesní	227	198	266	242
Ostatní kriminální činy	1 751	1 778	2 024	2 045
z toho ned. výr. a jin. nakl. s OPL** a s jedy	263	293	343	330
z toho šíření toxikomanie	0	0	0	0
z toho přechovávání OPL** a jedů	75	79	85	87
z toho výr. a drž. předm. k nedov. výr. OPL** a jedů	4	4	7	9
z toho nedov. pěst. rostlin obsahující OPL**	4	4	4	4
z toho maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	878	924	1 091	1 137
Zbývající kriminalita	2 143	2 211	2 355	2 424
z toho silniční nehody z nedbalosti	597	601	632	639
z toho ohrožení pod vlivem návykové látky	1 067	1 078	1 236	1 248
z toho zanedbání povinné výživy	378	414	366	395
Hospodářské činy	1 482	1 693	1 272	1 505
Celková kriminalita	7 817	9 127	8 122	9 441

Zdroj: ÚSKPV

*včetně dodatečně objasněnosti ze skutků registrovaných v předchozích letech

** OPL – omamné a psychotropní látky

⁹³ Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2020, [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2019.aspx>, s. 146.

PŘÍLOHA 3: Případová studie – Maření úředního rozhodnutí a vykázání

K případové studii typické trestné činnosti ve věcné působnosti cizinecké policie jsem zvolil případ dvou cizinců ukrajinské státní příslušnosti, kteří byli v říjnu roku 2021 v 01:50 hod. podrobeni na Praze 5 kontrole hlídkou Pohotovostní motorizované jednotky krajského policejního ředitelství, kdy se měli podobat hledaným osobám. Toto podezření se nepotvrdilo, ale pomocí mobilní lustrační platformy bylo zjištěno, že obě osoby jsou vedeny v evidenci nežádoucích osob. Případ cizince I.M. byl telefonicky konzultován s dozorčí službou Odboru cizinecké policie krajského ředitelství, kdy bylo zjištěno, že cizinci bylo uloženo soudní vyhoštění a zároveň je žadatelem o azyl a proto k němu nebylo přijato dalších opatření. Druhý cizinec, M.M., byl po konzultaci s dozorčí službou cizinecké policie na místě dle ust. § 27 odst. 1 písm. d) z.č. 273/2008 Sb. zajištěn a eskortován na pracoviště cizinecké policie, kde byl předán dozorčí službě a zajištění cizince dále vedeno v souladu ustanovením § 27 odst. 2 z.č. 273/2008 Sb. Lustrací v cizineckém informačním systému bylo zjištěno, že cizinec se na území nachází v rozporu se správním vyhoštěním uloženým Odborem cizinecké policie daného krajského ředitelství. Pomocí terminálu AFIS byla pomocí shody daktyloskopického záznamu a cestovního pasu cizince ověřena shoda totožnosti s osobou evidovanou v ENO, byla provedena její fotodokumentace. Spisový materiál byl předán Oddělení dokumentace Odboru cizinecké policie inspektorovi, který je pro tyto účely dislokován na pracovišti dozorčí služby Odboru cizinecké policie. Ten ve věci po prostudování spisu spatřoval přečin Maření úředního rozhodnutí a vykázání dle ust. § 337 odst. 1 písm. b) z.č. 40/2009 Sb., ve věci zahájil úkony trestního řízení a po telefonické konzultaci a souhlasu státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 uvedeného cizince v 09:00 hod. zadržel dle ust. § 76 odst. 1 trestního řádu pro podezření z výše uvedeného přečinu. Cizinci bylo v 10:00 hod. v souladu s ust. § 179b odst. 3 tr. řádu sděleno podezření a následně byl v souladu s ust. § 179b odst. 3 tr. řádu do protokolu vyslechnut. Dle svých slov rozuměl česky a tlumočení nežádal a po poučení uvedl, že o uloženém správním vyhoštění ví a rozhodnutí o vyhoštění převzal do vlastních rukou a tlumočení taktéž nežádal. Jako důvod nevycestování uvedl, že má

strach z války na Ukrajině a nemá prostředky k vycestování. Bydlí na Praze 3 u kamaráda v podnájmu. Inspektor Oddělení dokumentace nezjistil z opisu rejstříku trestu žádnou předchozí trestnou činnost, ke spisu přiložil kopii rozhodnutí o správním vyhoštění s doložkou právní moci po uplynutí lhůty k vycestování spolu s kopií výjezdního příkazu, který měl cizinec vylepený v cestovním pasu, který předložil při kontrole a dále se záznamem o vydání uvedeného výjezdního příkazu. Z rozhodnutí o správním vyhoštění vyplývá, že *cizinec byl v září roku 2021 kontrolován hlídkou Oddělení hlídkové služby Obvodního policejního ředitelství, kdy nepředložil doklad totožnosti a byl předveden na Odbor cizinecké policie. Poté, co mu kamarád přivezl biometrický cestovní pas, bylo zjištěno, že cizinec pobývá na území členských států od května roku 2021 a tedy více, než 90 dní během posledního 180denního období, a proto již pobýval na území bez oprávnění k pobytu. Inspektor Oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort tedy rozhodl o jeho vyhoštění na dobu 1 roku s 15denní lhůtou k vycestování a cizince po udělení blokové pokuty v příkazním řízení propustil na svobodu.* Po kompletní uvedení spisového materiálu inspektor Oddělení dokumentace na základě pokynu státního zástupce vypracoval zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení dle ust. § 179c odst. 1 tr. řádu, dozorčí služba v 11:45 hod. předala cizince Pohotovostnímu a eskortnímu oddělení k předvedení zadrženého cizince k řízení před samosoudcem a spisový materiál zaslal státnímu zástupci.

PŘÍLOHA 4: Případová studie – Padělání a pozměnění veřejné listiny

Další případovou studií je prověřování skutku, který odhalili policisté Odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort v říjnu roku 2019 na Praze 4. K silniční a pobytové kontrole zde byl v 15:40 hod. zastaven řidič cizí státní příslušnosti, který se dle předloženého řeckého řidičského průkazu a řeckého průkazu totožnosti prokázal jako M.P. nar. 1988, st.p. Řecko. Hlídka pojala podezření o původu cizince, protože tento komunikoval zejména rusky a choval se podezřele. Hlídka byl proto v 15:50 hod. dle ust. § 27 odst. 1 písm. d) z.č. 273/2008 Sb. zajištěn a eskortován na pracoviště Odboru cizinecké policie pražského krajského ředitelství. Porovnáním otisků prstů v databázi daktyloskopických karet ani v systému EURODAC na daktyloskopické stanici AFIS 2000 nebyla nalezena shoda a ani lustrací v dostupných evidencích nebyl k osobě nalezen žádný záznam. Specialista Oddělení dokladů a specializovaných činností dislokovaný na stejném pracovišti předběžně vyhodnotil oba doklady jako celkové padělky a následně zpracoval odborná vyjádření ke každému z dokladů z oboru kriminalistika, technické zkoumání dokladů a písemností dle § 105 odst. 5 trestního řádu za použití dokutestu Waldman, videospektrálního komparátoru Foster&Freeman VSC40, optického mikroskopu Motic a za využití databází DATEX, ARGUS, D223, DocIS a iFADO, jehož výsledkem bylo konstatování, že se jedná o celkové padělky. Na základě takového zjištění byl cizinec v 19:00 hod. zadržen dle ust. § 76 odst. 1 tr. řádu pro podezření z přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny dle § 348 odst. 1 trestního zákoníku po předchozím telefonickém souhlasu dosahového státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4 a spisový materiál byl předán věcně příslušnému inspektorovi Oddělení dokumentace Odboru cizinecké policie na detašovaném pracovišti tamější součástí. Jeho prvním úkonem bylo ověření existence osoby uvedené v cestovním dokladu cestou Odboru mezinárodní policejní spolupráce ověřením u pracovišť Interpolu v Aténách a Tbilisi (vzhledem k pojatému podezření, že se jedná o občana Gruzie). Pozitivní výsledek zaslal v průběhu noci Interpol Atény spolu se základními údaji uvedené osoby a její poslední fotografií z dostupných národních

evidencí. Z toho důvodu zpracoval specialista Oddělení dokladů a specializovaných činností úřední záznam o provedeném zkoumání – porovnání podoby osob metodou portrétní identifikace fotografie přítomného cizince porovnáním s fotografií zaslanou Interpolem Atény. Pomocí videospektrálního komparátoru Foster&Freeman VSC40, grafického programu Adobe Photoshop a grafické identifikační analýzy GIA 5 vyvodil závěr, že na fotografiích se nejedná o stejné osoby. Inspektor Oddělení dokumentace proto přibral tlumočnicka z jazyka gruzínského dle § 28 tr. řádu a zadrženou osobu v 8:45 hod. vyzval k podání vysvětlení dle ust. § 61 odst. 1 z.č. 273/2009 Sb. o své totožnosti, kde po předešlé zjištění rozporů cizinec přiznal svou totožnost a to G.T., nar. 1991 st. p. Gruzie. Uvedl, že doklady pořídil spolu s doprovodnými informacemi o držiteli v roce 2019 za 900 EUR od neznámého Ukrajince. Na základě zjištěných skutečností bylo cizinci v souladu s ust. § 179b odst. 3 trestního řádu sděleno podezření, dále cizinec na základě výzvy dle ust. § 78 odst. 1 tr. řádu vydal padělky dokladů a byl k věci vyslechnut již v pozici podezřelého dle ust. § 179b odst. 3 trestního řádu, kdy cizinec zopakoval způsob nabytí padělků. Inspektor následně ověřil, že k uvedené osobě nejsou záznamy v trestním rejstříku a že osoba stejného jména není vězněna a vyžádal Odborné vyjádření z oboru kriminalistika, odvětví daktyloskopie dle § 105 odst. 1 tr. řádu, kterou nebyla nalezena shoda vyhotovené daktyloskopické karty cizince a nebyla zjištěna shoda se stopami z míst dosud neobjasněných trestných činů. Inspektor Oddělení dokumentace tedy podle pokynů státního zastupitelství zpracoval zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení, kterou spolu se spisovým materiálem předal dozorujícímu státnímu zástupci a zadrženou osobu předal v 16:15 hod. do policejní cely k následnému řízení před samosoudcem.